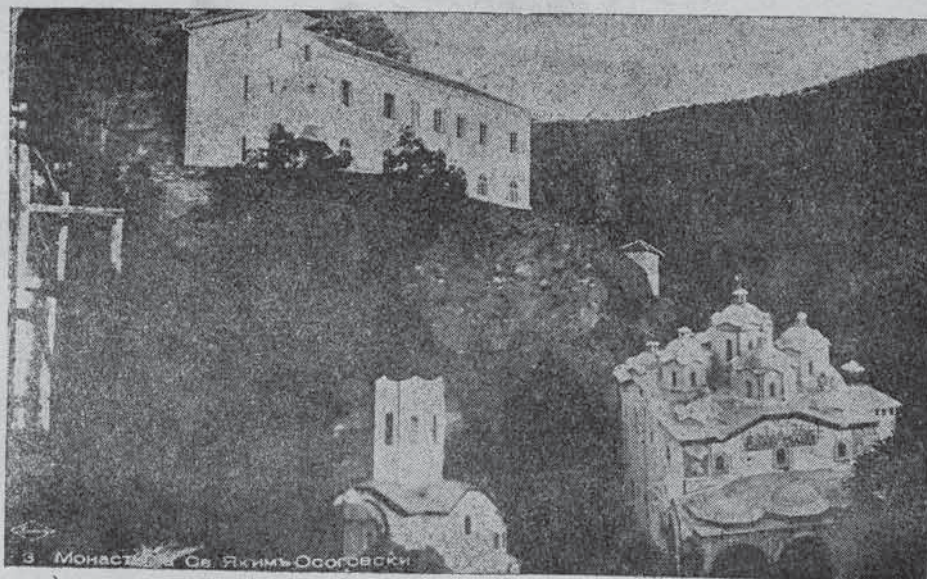


София, септември—октомври 1942 г.

117. Тукъ,
Бъл. Зем. и Кооп. Банка ✓

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ



МОНАСТИРА СВ. ЯКИМЪ ОСОГОВСКИ

БИБЛИОТЕКА НА Б. З. К. БАНКА

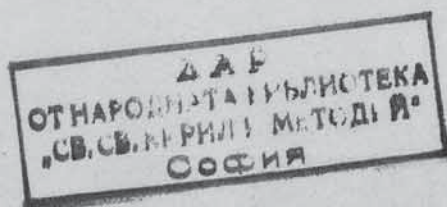
Година XIV.

Книга 7—8 (137 | 8)



Съдържание:

1. Височайше внимание къмъ илинденци
2. Вдъхновения поздравъ на м-ра на вжтр. работи
3. Първиятъ ни конгресъ — К. Хр. Сов.
4. На конгреса въ Битоля — К. Хр. Сов.
5. Илindenъ въ Битоля — К.
6. Величествениятъ ни конгресъ — К. Хр. Сов.
7. Следъ конгреса — Кирилъ Христовъ
8. Резолюция на конгреса
9. Поздравителни телеграми до конгреса



ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ — СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телеф. 2-19-32 — Чекова смѣтка 52-21

Абонаментъ 120 лв., за платилитѣ до 1. юни 100 лв., за Европа—200 лв., за Америка—2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.

Списанието е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окръжно № 40,350 отъ 28. XI. 1923 г.

ВИСОЧАЙШЕ ВНИМАНИЕ КЪМЪ ИЛИНДЕНЦИ

Кирилъ Христовъ,
председателъ конгреса на илинденци Б.
Благодаря отъ сърдце Вамъ и на доблест-
нитѣ илинденци за хубавитѣ приветствия, които
ми отправяте отъ конгреса въ срѣдището на чест-
вуваното сега величаво илинденско възстание.
Поздравлявамъ още веднажъ всички васъ само-
отвержени борци за народна свобода, като се
прекланямъ дълбоко предъ свѣтлата паметъ на
героитѣ и на скжпитѣ жертви, които паднаха
въ легендарната епопея. Богъ да благослови све-
тото наше народно дѣло и ни помага въ изграж-
дането на благоденствието и величието на обе-
динена България

Царьтъ

София—Двореца

Тази телеграма е отговоръ на следния поздравъ
отправенъ отъ страна на конгреса до Негово Величество:

Събрани на конгресъ въ люлката на Илинденското
възстание — Битоля, ликуващи отъ радост поради свобода-
тата, която най-после озари съ лжчитѣ си терзаната до
вчера родна Македония, свобода, спечелена благодарение
мъдрата политика на Ваше Величество, обрѣдвани и отъ
вниманието Ви да бждатъ поздравени чрезъ специалния
Вашъ пратеникъ г. П. Габровски, м-ръ на Вжтр. М-во,
Илинденци Ви изразяватъ най-възторженитѣ си поздравъ
и молятъ Всевишния да дари здраве, щастие и дълъгъ
животъ Вамъ и на Августейшето Ваше домоцѣдие, за да
продължите до край освобождението на всички брѣта
българи, копнеющи за своята свобода и да доизградите
величието на обединена и могъща България.

Председателъ на конгреса:
Кирилъ Христовъ

Кирилъ Христовъ, конгреса илинденци Б.
Благодаря сърдечно на делегатитѣ илинден-
ската организация за поздравитѣ и добритѣ
чувства, които ми изказвате

Филовъ, М-ръ председателъ.

Председателя на конгреса илинденци Б.

Вамъ и на всички илинденци събрани въ
свещения кжтъ, кждето витае духътъ на борци-
тѣ за българската свобода, на васъ възпламене-
нитѣ будни български духове сърдечно благо-
даря за възторженитѣ поздравъ. Нека въ този

възвишенъ моментъ всички приобщимъ силитѣ
си къмъ дѣлото, чиито жертви и усилия въ ми-
налото и сега сж сигуренъ залогъ за бждещето
на обединена България.

Министъръ на просвѣтата Иоцовъ.

Германска легация

СОФИЯ, 4 августъ, 1942 г.

Многоуважаеми г-не председателю,

Отъ името на Германския пълномощенъ ми-
нистъръ, благодаря Ви за поздравитѣ, които сте
изпратили отъ страна на делегатитѣ на илинден-
ския съборъ.

Въ съгласие съ желанието Ви, пълномощниятъ
министъръ е отправилъ поздравитѣ Ви до Фюрера,
за да му бждатъ предадени.

Съ дълбоко уважение, по нареждане
на германския пратеникъ (п) Римапъ.

Кирилъ Христовъ,
председателъ конгреса илинденци Б.

Вамъ и на илинденци благодаря отъ сърд-
це за поздравленията отправени до менъ като
представителъ на Япония въ България по случай
годишнината на илинденското възстание, които
ме дълбоко трогнаха. Моля, предайте на членове-
тѣ на конгреса изрѣза на най-големата ми по-
читъ къмъ творцитѣ на илинденската епопея,
чието дѣло ще остане свето за винаги.

Ямаджи, Японски пълном. м-ръ

Председ. конгреса на илинденци Б.

Господинъ председателю,

Чрезъ Васъ отъ мое име, отъ името на
управителния съветъ на съюза и това на всички
пострадали отъ войнитѣ въ България, поздрав-
ляваме илинденци, ветеранитѣ на Илинденската
епопея и пожелаваме ползотвора дейность на
Конгреса ви за доброто на велика и обединена
България.

Ганчо Атанасовъ

председ. на общ. съюзъ на пострадалитѣ
отъ войнитѣ въ България.

Вдъхновения поздравъ на м-ра на Вътрешнитѣ Работи г. П. Габровски

Славни илинденци!

Възложено ми е отъ Негово Величество Царя да ви поздравя съ днешния тържественъ конгресъ, да изкажа възторга Му отъ вашето величаво дѣло и ви предамъ най-сърдечни поздравии и благопожелания. (Ржкоплѣскания и „ура“) Изпълнявайки тази Височайша поръчка на Върховния Вождъ на цѣлокупния български народъ, отъ Негово име се прекланямъ предъ свѣтлата паметъ на загиналите ваши другари. Отъ Негово име, на животъ азъ пожелавамъ бодростъ и дългоденствие за да се радватъ дълго на плода на своето дѣло, на обединението на българския народъ. (Ржкоплѣскания и „ура“).

Поднасямъ сжщо и поздравитѣ и благопожеланията на българското правителство. Българската държава вижда въ дѣлото на илинденци не само едно геройство. Въ него българската държава вижда борческия и несломимъ български националенъ духъ, който вѣчно е горѣлъ въ гърдитѣ на македонския българинъ и благодарение на който България се е радвала на благоденствие и напредѣкъ.

Като изразъ на признателностъ за заслугитѣ на животѣ дейци отъ Илинденъ, правителството реши да се дадатъ народни пенсии на всички ония заслужили борци, които се нуждаятъ отъ подкрепа. Отъ свое име азъ ви поднасямъ най-сърдечни и възторжени поздравии.

Днешниятъ моментъ е неповторимъ въ историята на България, защото вие сте борци не само на думи, но и на дѣла. Вие, другаритѣ на Гоце Дѣлчевъ и Даме Груевъ, които се борихте съ пушка въ ржка, се събрахте отново тукъ въ героична Битоля и вашитѣ знамена се вѣятъ свободно подъ закрилата на вашата собствена, българска държава.

Нашата страна изживява велики и сждбоносни моменти. Тя се радва на почти цѣлостно обединение. Тя е отъ Дунавъ до Бѣлото море и отъ Силистра до Охридското езеро. (Ржкоплѣскания и продължителни викове „ура“).

Днесъ ни предстои важна задача — да бранимъ своята свобода и обединение. Тази задача се има предвидъ отъ българската държава и управление. То изпълнява своя дългъ и има свой пжтъ.

Свободата се дължи на борческия националенъ духъ на цѣлокупния български народъ. Този духъ ще бжде пазенъ и укрепяванъ, защото въ обединена България нѣма мѣсто за поражение и поражение. Нѣма мѣсто за предатели, откъдето и да сж дошли тѣ. И ако нѣкой, волно или неволно, се опита да смути свободата ни, или да я минира, ще срѣщне твърдата ржка на властта. Свободата ни е извоювана съ рѣки отъ кръвъ въ вѣковни борби, и всѣки, който би дрѣзналъ да посегне на нея, ще изпита желѣзния юмрукъ на държавата. (Ржкоплѣскания и „ура“). Тази свобода се дължи на храбритѣ армии на Германия и на нейнитѣ съюзници. Въ тѣхния победоносенъ походъ тѣ освободиха и Македония, и днесъ България се радва на своето обединение. Тѣ сж въ една свѣтовна борба за правда и справедливостъ. Въ този гигантски двубой, България е решително на страната на силитѣ отъ Остѣта. България дава

опредѣления и дѣлъ въ тая борба. И тя и българскиятъ народъ сж готови да дадатъ всичко, дори и да платятъ своя кръвенъ данѣкъ, ако е необходимо, въ защита на справедливостта и за запазване на свободата си. Бурни ржкоплѣскания и „ура“).

Славни илинденци! Сжпни братя!

Тази свобода се дължи преди всичко на Върховния Вождъ на България — Негово Величество Царя (викове „ура“ и ржкоплѣскания) — и българскиятъ народъ следва и ще следва всѣкога Неговото ржководство, Неговата мъдростъ и заповѣдь.

Друга задача, наредъ съ тая да бранимъ свободата си, е да се справимъ съ изключителнитѣ времена, въ които живѣемъ. Борятъ се два свѣта, две идеи и, естествено е, че сжществува трудностъ въ всички направления. Трѣбва да се знае отъ всички, че обединение и величие не се творятъ съ хленчъ, оплаквания и увлечения по дребни грижи. Ние трѣбва да понасяме всички трудности съ съзнателна твърдостъ, търпение и дисциплина, защото ние ги понасяме за нашето обединение и напредѣкъ, — за нашето бждеще.

Друга, много важна задача е, съ общи усилия да се излѣкуватъ ранитѣ на нѣкои краища отъ нашата страна, наметени отъ враговетѣ презъ време на робството. Да се излѣкуватъ тия рани и да се даде възможностъ на всички братя отъ освободенитѣ наши земи да се съвзематъ напълно и задружно да градимъ напредѣка и благоденствието на България.

Българското правителство е решило да не жали сили, възможности и срѣдства за възстановяването на борческа Македония (Ржкоплѣскания) Тази задача е трудна, голѣма и свързана съ време, и ако случайно нѣкжде се допустнатъ грѣшки, нека се знае, че правителството бди и нѣма да остави нито една грѣшка неоправена. Необходимо ни е за тази голѣма задача обединение и сплотеностъ и днесъ ние се радваме на това. Девизътъ на всички българи днесъ е: „Единъ народъ, една държава, единъ Царь!“

Национална гордостъ, самодържавие, съзнание и саможертва, сж началата на българския народъ, завещани отъ възрожденцитѣ, отъ дейцитѣ на Срѣдногорскитѣ борци, отъ васъ, илинденци!

На българския тронъ днесъ стои не само единъ мъдъръ и любимъ царь, но и единъ вождъ на цѣлокупния български народъ. Да пребжде Илинденъ! Да пребжде единна и обединена България! Да живѣе Негово Величество Царь Борисъ III Вождъ на цѣлокупния български народъ! (Всички присжтствуващи ставатъ на крака, викайтъ „ура“ и продължително ржкоплѣскатъ).

Битоля, илинденския конгресъ

Изпращамъ Ви най-възторжени поздравии и благопожелания за ползотворна дейностъ. Дано великото дѣло на илинденци буди на вѣчни време на възторгъ у сегашнитѣ и бждашитѣ поколения

Ура, за царя—обединителя на всички българи.

Ура, за всички живи илинденци. Вѣчна паметъ на всички загинали илинденци!

София

Стариятъ Нелчиновъ

ПЪРВИЯТЪ НИ КОНГРЕСЪ

Собствено казано той бѣше XII поредъ, но първи въ свободна Македония, въ Битоля — люлката на илинденската стихия — която тя създаде, тя организира и която проблѣсна въ историята на българския народъ, та написа една отъ най-свѣтлитѣ й страници

Конгресътъ даде възможностъ на борците, които отъ ранното си юношество бѣха впрѣгнали сили и срѣдства да извоюватъ народната свобода, да се срещнатъ, да се прегърнатъ следъ толкова дълга раздѣла.

Тукъ липсваха разнитѣ възрасти. Старци — отъ 60 год. нагоре — всички побѣлѣли, всички изнемощѣли отъ дългата борба — цѣлъ полъ вѣкъ тя се

безъ изключение, кжпяхъ чрезвичайна радостъ въ изобилно проливани сълзи и съ треперящи гласове възнасятъ благодарственъ отзивъ къмъ Бога за да ги чуе Той, да ги чуятъ наредилитѣ се около Великия Му Тронъ души на падналитѣ въ борбата хиляди герои, да взематъ и тѣ участие въ всенародното, въ всебългарското тържество: не само Македония води борбата, не само иакедонски българи пролѣха кръвта си за нейното освобождение — българи отъ всички краища на българската земя вложиха данъ за изграждане на нейната свобода. Могатъ ли да се изчислятъ жертвитѣ, които българскиятъ народъ е далъ и още дава за изкупване на своето освобождение и обединение



Г. Г. делегатитѣ

води — бѣха си дали среща да се нарадватъ на изпълненитѣ най-после въжделения, на достигнатитѣ вече идеали, които ги опойваха въ младини и които ги подтикваха къмъ подвизи нечути, не сбждвани въ никоя друга страна, подвизи, които имъ бѣха спечелили обаянието на свѣта и ужаса всрѣдъ враговетѣ.

Първиятъ ни конгресъ въ Македония не бѣше както който и да е конгресъ, на каквато и да е било друга организация — била тя на най-ученитѣ ни люде, на най-млади левенти. Конгресътъ въ Битоля бѣ една нескончаема манифестация на възклицания и възторзи, на радости и чувства, изразени по най-разнообразенъ, по неподдаващъ се на описание начинъ.

Огънь. Духъ свѣтий бѣше осиялъ душитѣ на всички. Отъ погледитѣ на примрежени вече иначе очи изкачаха искри, изразяващи велелепието, което бушува въ разпалени сърдца. Изправени бодро върху отслабнали вече крака, издигнали възбогъ глави, молитвено разперили ржце всички до единъ

— да застане и той въ редицата на достойнитѣ, европейски народи?! —

Конгресъ, като първия конгресъ на илинденци въ Битоля, до сега на българска земя не е ставалъ. Има да стане още единъ такъвъ — когато се прибератъ подъ чертога на всебългарския храмъ и останалитѣ днесъ копнеющи за своята свобода наши братя, които день и нощъ очакватъ да озари лжчътъ на свободата и тѣхнитѣ изтерзани сърдца и души

Да се въоржжимъ съ търпение, да вложимъ всичкитѣ си сили за уякчаване на българския духъ, да работимъ непрестанно за пълното величие на българската мощъ и да не губимъ надежда, че правдата, която озарява вече цѣлия свѣтъ, ще облѣе съ своитѣ лжчи и най-добритѣ български краища, които сж устоявали вѣкове наредъ силата и правата на българския народъ, краища, които днесъ, уви, тънятъ въ робство.

К. Хр. Сов.

НА КОНГРЕСА ВЪ БИТОЛЯ

30. VII. 7. ч. с, Софийската гара е препълнена съ изпращачи. 300 души илинденци от старитъ предѣли на Българската държава, съ изпълнени от радост сърдца се отправят на поклонение въ мѣстата, изъ които на младини сж бродили съ единъ единственъ идеалъ — да сложатъ кости за величието на родината, за изкупване на нейната свобода. По лицата на всички се очертава неизпитана до сега радостъ. Не заради свободата на Македония ли тѣ бѣха нарамили Христовия кръстъ и не заради величието на българския народъ ли тѣ бѣха готови да понесатъ всичкитъ страдания и жертви?

Непринудени от никого, сами, по свой починъ, по нагонъ, всмуканъ съ майчиното си млѣко, цѣлиятъ народъ — отъ малко до голѣмо, отъ мъжко до женско — бѣ възприелъ борбата противъ тиранията, противъ потисничеството отъ кждето и



Посрещачитъ на гарата въ Битоля.

да иде то — отъ властъ или агарянинъ-сатрапъ, или отъ чужденци врагове и натрапници, които искаха да създадатъ отъ Македания областъ за разширение на тѣхнитъ влияния, които искаха да погълнатъ коравия македонски българинъ.

Лети влакътъ къмъ македонската свещенна земя, лети и мисълта на остарѣлитъ вече борци и, опоени отъ дълго ожидавана радостъ, не знаятъ какъ да изразятъ своя възторгъ отъ благоволенieto свише, което преизпълня тѣхнитъ души. 39 години отъ тогава. Какви не превратности на сждбата се изсипаха върху изстрадалия народъ! На какви не жестокости е билъ подложенъ той, за да се изтрѣгне изъ гърдитъ му народността му живецъ! Създаде се ново поколѣние. Старото, борческото бѣ разхвърлено изъ зандани и изгнание. Върху изпжпила нова младежъ се приложиха най-непростенитъ отъ човѣшка, отъ морална и отъ държавническа точка зрение срдства, за да се отчужди тя отъ своето, и за да се подготви къмъ нейното асимилиране. Деца отъ майчини и бащини обятия се изтрѣгнаха, на душевна зараза се подложиха, за да настане желаното отъ чужденцитъ раздвоение.

Борба потайна, борба люта се води между развратена властъ и треперящи върху морала на рожбитъ си майки.

Старинната, свойствена на българския народъ святостъ на нравитѣ, на нравствената домашна чистота, устояли и тоя пжтъ, запазила ли се е тя? Ето какво занимаваше презъ цѣлия пжтъ поклонницитъ, трѣгнали за своя Иерусалимъ.

Тренъ дългъ цѣлъ километъръ. 2 машини едва влачатъ делегати и гости. Като въ разбуненъ роящъ се кошерь пчели всичко е въ движение и радостъ. Отъ вагонъ въ вагонъ трѣгнали сж илинденци да се видятъ съ свои бивши съратници и при всѣка нова срѣща възклицания и по-драви — „живи бѣхме да се видимъ!“ „вѣчна да е свободата ни!“ „До година и въ Леринъ и въ Воденъ и въ Костуръ и въ Струга, що како нея нѣма друга, и въ Кичево и Кукушъ!“ — пожелания най-сърдечни, молитвени.

Гаритъ се ниятъ една следъ друга. Ето го злополучния Царибродъ. Сринати еж вече предъ него теленитъ мрежи и вълчитъ ями. Ето и Пиротъ, който до С. Стефано никога не бѣсе дѣлилъ отъ общобългарскитъ идеали! Нишъ на Партения Нишавски, Лѣсковецъ и Враня, нѣкогашни здрави опори изъ Българска Морава. Навлизаме вече въ македонската земя и денътъ превалъ.

На Кумановската гара народъ съ военна музика излѣзълъ е да изпраща дедегатитъ отъ северо-източна Македония, да приветствува пжтуващитъ съ трена конгресисти. Една непредвидливостъ отъ страна на желѣзопжтнитъ чиновници не даде възможностъ на илинденци да поздравятъ първитъ борци за българска самостоятелностъ — ученицитъ на Екатерина Симициева! Ядрото на делегатитъ бѣ въ последнитъ вагони, а предъ гарата бѣ застанала машината. Чухме само на трѣгване македонския маршъ и урата на Кумановци. При насъ се изпречи величавата фигура на прославения кумановски войвода Кръстю Лазаровъ, водящъ делегатитъ паланчани, кратовци, кумановци. Къмъ 10¹/₂ ч. сме въ Скопие. И тукъ неоправия! . . .

* * *

31 юлий. Отъ ранна утринъ илинденци сж прѣснати изъ знаменития гр. Скопие, въ който сърбитъ единствено сж вложили грижи за строителство и благоустройство. Нали тѣ се готвѣха да го провъзгласятъ за столица на най-великата Югославска държава, когато тя щѣше да се кже въ водитъ на Бѣлото море! Въжделения, миражи, които ги хвърлиха въ морето, та ги удавиха!

Старинниятъ мостъ надъ възпѣтия Вардаръ, величествениятъ Шаръ съ бѣлоснѣжния си Любо-трѣнъ привличатъ обаянието на всички. 80—100 крачки по нататъкъ кръстътъ, издигнатъ на лобното мѣсто на най-безстрашната до сега на свѣта героиня — светица Мара Бунева, привлича на поклонение борцитъ за идеалитъ, за които сж били готови и тѣ сами да пролѣятъ като нея кръвта си.

8 ч. Всички сж по мѣстата си. Заедно съ насъ сж и скопiani и делегати отъ скопскитъ села. Тренътъ трѣгва успоредно съ Вардаръ. Овощни дървета, накичени съ изобилень плодъ, безброй низи златенъ тютюнъ, окачени по стени и сенници, градини и бостани, оризища и ниви съ насадени, по тѣхъ кръстци снопе, очертаватъ Божието благословение, което се сѣе върху македонската земя,

отречена от фарфарони скудоумци като страна на безбродни и безплодни чукари; от невежественици, които не сж си дали труд да погледнат на картата поне обширните македонски полета, които през вѣковете сж отглеждали едни от достойните синове на бѣлг. наредъ; от дървени философи, които ценятъ значението на даденъ роденъ край съобразно съ благата, които той може да достави за тѣхния стомахъ, въпрѣки че по дългъ и вѣроизповѣдание сж длъжни да не забравятъ евангелската истина, изразена въ афоризма „Не единомъ хлѣбъ чловѣкъ живий будетъ“!

А Македония и хлѣбъ дава и всевъзможни материални блага доставя, пѣкъ и предлага най-

На 3 гари преди Прилепъ делегация отъ Д-ръ Бърдаровъ, околийскияъ началникъ и кмета на гр. Прилепъ бѣ наизлѣзълъ народъ заедно съ представители на всенни и граждански власти. Разстоянието Прилепъ—Битоля представлява живописна панорама, обкржжена въ рамките на Бабуна съ Баба и Бигла, на Пелистеръ, Вичъ, Каймакчаланъ и Морихово, възвеличена съ подвизите на Методия Патчевъ, Параскевъ Цвѣтковъ, Георги Сугаревъ, Димко Могилчето и хиляди други знайни и незнайни герои, съединили кръвта си съ водите на Черна, Драговоръ, Шемница, Бистрица. Изъ селските мегдани машинни вършачки за 1 пжтъ съ



Обл. директоръ г. Ан. Козаровъ поздравлява илинденци съ добре дошли,

чистата своя бѣлгарска кръвъ, която сърби и гърци съ най-непростени срѣдства гледаха да влѣятъ въ своите народностни организми.

Велесъ, градътъ на първия бѣлгарски лирикъ Райко Жинзифовъ, на недостигнатия бѣлгарски родолюбецъ Йорд. Конст. Джинотъ, съ чието родолюбие могатъ да се сравнятъ само Раковски и Неофитъ Бозвелията, Велесъ на „Гемиджийтъ“ съ своя неповторимъ въ цѣлия свѣтъ подвигъ, ни събра съ делегатите отъ цѣла източна Македония и вкупомъ презъ Азотъ на Бабуна се опжихме за Пелагонията съ своя началенъ пунктъ Прилепъ на Пере Тошевъ, и Гьорче Петровъ, на Пешковци и Лютвиевци, на тримата братя — Мирче, Пере и Гога Ацеди, на Йорд. Гавазовъ и Стоянъ Лазовъ, на старите Чекревци и Църневци, Прилепъ, който още презъ 1872 год. бѣ събралъ на 1 конгресъ учителите отъ Македония, тогава когато думата конгресъ не сжществуваше въ бѣлг. речникъ.

свирката си вещаятъ мѣроприятията, които бѣлг. власть прилага за рационализиране на земеделското производство. А едно плодородие бѣ далъ Богъ изъ цѣла Македония! „Отъ 50 год. насамъ не сме забелязали подобенъ берекетъ“, заявяваха стари бѣлгари. И ниви и бостани, и царевици и тютюни, и лозя и градини — всичко бѣ дало най-изобиленъ плодъ.

* * *

Часътъ е 3, навлизаме вече въ самата Битоля. Изъ крайните квартали жени и деца манифестиратъ своята радостъ, че градътъ имъ ще приеме свои скжпи, най-скжпи гости. Ени-махала, центърътъ на революционната дейность, цѣла е настрѣхнала. Жени и деца викатъ ура предъ профучалия предъ тѣхъ тренъ. Гарата украсена съ знамена и зеленини, е препълнена съ посрещачи. На първа линия сж наредени величавите фигури на

областния директор, г. А. Козаровъ, на началника на дивизията г. полковникъ Мариновъ, на кмета Ил. Ненчевъ, управата на мѣстното др-ство илинденъ, военни и граждански чинове и многолюденъ народъ. Радостта на битолчани Илинденци е изразена чрезъ красивото слово на председателя на др-ството г. Алекси Евтимковъ, и на г. Областния директоръ. Отговаря му председателя на Ржководното тѣло на Илинденската организация г. Лазаръ Томовъ. Поздравления, прегръдки и цѣлувки, полени съ изобилни сълзи. Картина трогателна, рѣдко виждана.



Председ. на Ил. Орг. г. Л. Томовъ отговаря на приветствията

Анастасъ Лозанчевъ, Лука Джеровъ, Икономъ Тома Николовъ, Антонъ Кецкаровъ, побѣдѣли вече, треперящи отъ възторгъ, сж предметъ на най-задушежни приветствия. Македонски дѣви съ букети въ ржце и въ живописна македонска носия придружаватъ ветеранитѣ, които подъ заучитѣ на военни маршове стѣпватъ бодро къмъ тържествената арка.

Тукъ кметътъ на града изразява възторга на битолчани, за честта, която се прави на Битоля съ първия устроенъ отъ борцитѣ за свободата на Македония конгресъ—въ центъра на илинденското възстание. Отговори му редакторътъ на „сп. Илинденъ“. Опоенъ отъ щастие, че му се дава възможностъ да поздравя съ свободата родната му свещена Битоля, която го е научила тъй страстно да люби земята, въ която за пръвъ пѣтъ а видѣлъ Божия — свѣтъ, земята, за чиято свобода и напредъкъ е мислилъ и действувалъ презъ всичкото свое сжществуване — отъ ранно детство до последнитѣ дни на своя животъ, той изрази всичкия възторгъ, съ които илинденци сж посрещнали свободата на Македония, за която безчетъ тѣхни другари сж пролѣли кръвта си, и самитѣ тѣ сж били готови да последватъ примѣра имъ.

„Отъ насъ се иска сега едно — заяви той — да утвърдимъ на вѣчни времена постигнатото велико дѣло, като се покажемъ наистина достойни за свѣтлия подвигъ на всички герои, които съ дѣлата си направиха възможно нашето възкресение. Героизмътъ и себеотрицанието на илинденци внушаватъ на всички голѣми задачи—нека се проникнемъ оъ тѣхъ и нека изградимъ отъ обедине-

ното отечество една действително велика и благоденствуваща България!“

Въ стройни редове манифестацията потегли за юнашкия домъ. Отъ дветѣ страни на улицата шпалиръ отъ граждани поздравлява гоститѣ. По предварително подготвенъ планъ илинденци бѣха разквартирувани между гражданитѣ. Битолчани откриха обятията си и прегърнаха борцитѣ за свободата на Македония Илинденци нѣма да забравятъ гостоприемството указано имъ въ града, който създаде илинденската епопея.

Вечеръта 7½ ч. въ кино „Балканъ“ стана тържествено събрание, въ което г. Кръстю Веляновъ говори върху Илинденското възстание.

Сутринтъ на 1 августъ илинденци направиха посещения на официалнитѣ лица въ града. Най-напредъ тѣ посетиха началника на гарнизона г. полковникъ Мариновъ, въ лицето на когото поздравиха непобедимата българска войска — опората и гаранцията за свободата на българския народъ. Господинъ полковникътъ имъ изказа го-



Красиви девойки поднасятъ разкошни букети—цвѣта

лѣмата си радостъ и щастие да види предъ себе са ония, които дадохъ примѣръ за саможертва и борчество за свободата на българския народъ.

Въ общината тѣ посетиха кмета г. Илия Ненчевъ, при когото бѣха и помощникитѣ му г. Робевъ и инж. Светиевъ, на които благодариха за радушния приемъ, оказанъ имъ отъ гражданството. Следъ това делегатитѣ илинденденци имаха предварително заседание, въ което се дадохъ напѣт-

ствия върху хода на конгресната работа и тържествата. Направи се посещение и на областния директор г. Антонъ Козаровъ, въ чието лице изказа благодарността си на българското правителство за оказаното му съдействие. Илинденци останаха възхитени от всички тези свои посещения.

Въ 8 часа, въ канцеларията на местното Илинденско дружество илинденци се събраха, откъдето начело съ знамена се отправиха за стадиона. Тамъ се състоя заря съ церемонии. Къмъ стадиона заедно съ илинденци се спусна потокъ отъ гражданство, което изпълни улицата. На стадиона бѣ строено голѣмо каре отъ войската, илинденци,

ното таинство, въ която витаятъ духоветъ на най-славнитъ синове на народа ни, се разнася нова заповѣдъ: „За молитва шапки долу!“ Хилядниятъ народъ колѣнчи благоговейно. Хорътъ пѣе „вѣчная паметъ“.

Командирътъ на дивизията държи прочувствено слово. Между другото той казва:

„Съ трепетъ въ душитъ и съ вѣчна признателностъ и открити сърдца ние споменаваме тази вечеръ една отъ многото епопеи на българския народъ. Казвамъ една: Други народи измислятъ лъжи, за да поддържатъ известно настроение въ своитъ граждани, тогава когато българския народъ има една безкрайна редица отъ подвизи на своитъ



Кметътъ на Битоля г. Ил. Ненчевъ говори предъ делегатитъ на I конгресъ на Илинденци.

учащата се младежъ, родолюбиви организации, официалнитъ лица и многохиляденъ народъ, дошли да отдадатъ своята почитъ къмъ загиналитъ и своята признателностъ къмъ живитъ герои на величавата Илинденска епопея.

Въ тази хубава лѣтна вечеръ, въ политъ на легендарния Пелистеръ знамената бавно се спущатъ. Командирътъ на дивизията поздравява строенитъ редици. Следва заповѣдъ: „Провѣрка почни!“ Хорътъ „Георги Сугаревъ“ запѣва „Покойници“. Изреждатъ се имена на геройски загиналитъ за свобода и честъ на Родината ни: Борисъ Сарафовъ Гоце Дѣлчевъ, Даме Груевъ, Ив. Гарвановъ, Полковникъ Янковъ, Яне Сандански, Тодоръ Александровъ, поручикъ Мутафовъ, Гѣорге Петровъ, Марко Лерински, Кръстю Ресенски, Иванъ Пашата и много други скъпи имена на загинали въ неравна борба за свободата на народа ни.

Въ красивата вечеръ, притихнала въ свеще-

синове, и нѣма село или градъ, въ който да нѣма герои загинали въ защита и утвърждение на България. Българсиятъ народъ е известенъ въ свѣта съ своитъ множество героични дѣла. Следъ своитъ две робства той излѣзе и се възправи помощенъ и по-силенъ благодарение на непоколебимия си духъ, съ който той завладѣва и преуспѣва. Епопеитъ, които е създалъ, ние не можемъ да не ги помнимъ, защото ние сме ги създали сами, създали сж ги нашитъ дѣди и бащи. Въ тази нощъ ние не можемъ да не изпитваме чувство на дълбока, много дълбока признателностъ къмъ величавитъ фигури на илинденското възстание. Ние не можемъ да не имъ благодаримъ, да не кажемъ „вѣчна имъ паметъ“ и „Богъ да ги прости“ на загиналитъ, както и да стиснемъ и благоговейно да цѣлуемъ ржка на живитъ и да имъ пожелаемъ още много щастливи и благодати дни, за да видятъ българския народъ не само

обединенъ, но великъ и щастливъ". и закри тържеството съ думитъ: „Бащи и дѣди, които могат да създадат епопеи, не могат да имат синове и дъщери подлещи и нищожаства. Илинденци създадоха епопея. Тѣхнитъ синове и дъщери не могат да не бждат борчески, горди и свободни синове на България. Младата българска държава води за кратко време 4 войни за правда, свобода и обединение на своя народъ и своята земя. Тя премѣри силитъ си съ много други народи и българинътъ показва своята сила, своята мощъ. Младата българска войска превзе



г. К. Христовъ отговаря на приветствията

за дни и часове мощни крепости като Тутраканъ и Одринъ и за 2 дни стигна близу до Цариградъ. Младата българска войска се бори навсѣкжде и побеждава неприятеля само съ духъ и гърди и съ много малко желѣзо. Тя се бори съ она духъ, който ѝ завещаха войнитъ дѣди — илинденци.

Вѣчна слава и признателностъ!"

Ура! За царя на българитъ, за българската войска се изтръгна изъ мощнитъ гърди на млади войници и стари герои илинденци. Воената музика свири националния ни химнъ Ракети разноцветни прорѣзаха и освѣтиха звездното небе. Незабравима илинденска нощъ. Не за подобни тържества ли, не заради българската свобода ли илинденци тъмко преди 39 год. бѣха развихрили своитъ духове и разтръбиха на всеуслишание изъ цѣлъ свѣтъ, предъ цѣлото човѣчество, волята си да умратъ, но да счупятъ мръсни окови?!

И ето — чуждото иго е вече отхвърлено. Вражи кракъ не тъпче родната земя, напоена съ кръвта, наслоена съ коститъ на своитъ синове герои, които почиватъ подъ безкрѣсни гробове. Македонската земя, отървала се отъ кошунството на вража сганъ, днесъ се кичи съ паметници възвеличаващи саможертвата на най-достойнитъ свои чада. Кой може да се похвали съ подвизитъ, героизма и себеприношението, които бълг. народъ е проявилъ? До когато българинътъ честно и достойно бѣ вложилъ всичкитъ свои сили, за да изкупи своята свобода, сърби и гърци се съюзиха съ вѣковенъ тиранинъ, за да сломятъ борческия български духъ.

Най-ценното, което българинътъ бѣ създалъ, вложи старание и мощъ и се принесе въ жертва предъ отечественъ олтаръ. До когато съ кръвта си той изкупваше своята свобода, гърци и сърби

съ подкупи и шпионство привлесоха. продажни елементи и създадоха кървави бани въ редъ гранични български села. Българофоби и българофаги! Василий II българоубиецътъ не бѣ ли наследенъ отъ Константинa XII, който самъ себе си нарече вулгарохтонось (българоубиецъ)?

Убийствата, които официалната грѣцка и сръбска властъ извършиха върху невинни българи въ Търлисъ и Гарванъ не бѣха ли продиктувани отъ сжщитъ подбуди на омраза и злоба, които накараха 36 години преди това да се извършатъ злодеянията въ Загоричени и Неволѣяни, на югъ въ паланечко и скопско, на северъ и въ колко не други българ-



Предъ общината въ Битоля

ски селища? Българскиятъ народъ, обаче, не загина отъ това. Въ злощастieto си той кали своя духъ, а невинно пролетата кръвъ извика проклятието върху главитъ на злосторници-убийци, които и тѣ изплащатъ днесъ своитъ грѣхове. *К. Хр. Сов.*

Предс. конгреса на илинденци Б.

Комитетътъ „Априлско възстание“ Брацигово, въ ваше лице приветствува останалитъ живи ветерани-светци отъ илинденската епопея. Комитетътъ ни се радва, че тѣ доживѣха да видятъ своитъ идеали изпълнени. Наредъ съ борцитъ отъ априлското възстание на чело съ нашия апостолъ Петлешковъ и другаритъ му: Бенковски, Волонъ, Икономовъ, Стояновъ, Георгиевъ, Бобиковъ, Каблешковъ, Караджовъ, Боневъ и Горановъ ние си спомняме и за не малката плеяда за свободата на Македония: Дѣлчевъ, Груевъ, Тошевъ, Сарафовъ, Гарвановъ, Чекаларовъ, пиринскитъ и много други войводи. Поклонъ предъ тѣхната паметъ за комитетъ *Г. Лезеновъ.*

Председ. конгреса илинденци Б.

Като пожелавамъ на конгреса полвотворна дейностъ, азъ се покланямъ предъ паметта на падналитъ преди 39 години мои другари илинденци за свободна и обединена България. Дано Богъ ускори края на несвършеното дѣло за успокоение душитъ на падналитъ и зарадва живитъ отъ всички райони на битолския революционенъ окръгъ.

Лука Грунчевъ,

бившъ ржководител на Стружкия револ. районъ

ИЛИНДЕНЬ ВЪ БИТОЛЯ

2 август. Илинденъ. 9 часа сутринта. Въ двора на съборната църква „Св. Богорида“ се отслужи панихида за падналите илинденци и молебенъ за здравето на живите. Голѣмиятъ черковенъ дворъ, околните улици и близкиятъ площадъ сж задрѣстени отъ хилядното множество,



На панахидата въ църквата „св. Богородица“.

стекло се да почете паметта на загиналите илинденци. Черковната литургия се отслужи отъ Негово Преосвещенство Епископъ Харитонъ, който съ топли думи поздрави илинденци и благослови тяхното дѣло. г. Лазаръ Томовъ, предс. на Илинденската организация, съ прочувствени думи очерта величавата Илинденска епопея. Говориха и



На лобното мѣсто на А. Турунджовъ г. Л. Томовъ говори за подвига на героя

областниятъ директоръ г. Антонъ Козаровъ, началникътъ на гарнизона и кметътъ на града г. Илия Ненчевъ. Пламенни патриоти, надарени съ витийско изкуство, ораторитѣ извикаха сълзи отъ умиление всрѣдъ слушателитѣ. Думитѣ имъ се прѣскаха чрезъ радиото изъ цѣлия български свѣтъ.

Следъ божествената служба, началникътъ на гарнизона поздрави строенитѣ илинденци и представителнитѣ войскове отдѣления, учащитѣ и всички родолюбиви и културно-просвѣтни организации и гражданството.

На тържеството присѣтствува и една внушителна група емигранти отъ Леринско и Воденско, които на поздравя на началника на гарнизона отговориха съ нестихващо, сърдечно „ура“.

Начело съ военна музика и съ покрититѣ съ слава илинденски знамена, портретитѣ на Негово Величество Царя, на Хитлеръ и Мусолини, старитѣ вече илинденци, въ стройни редици, следвани отъ войници, ученици, бранници и организациитѣ



г. коменд. на дивизията поднася вѣнци на германски и бъл. воени загинали за свободата на Макед.

както и хилядно множество, минаха по главнитѣ улици на града, сърдечно приветствувани отъ хилядно гражданство.

По пѣтя, презъ който старитѣ борци минаха се сипѣше дъждъ отъ цвѣтя.

Манифестацията спрѣ на площадъ „Турунджовъ“, кждето презъ 1906 година бѣ обесенъ войводата Александъръ Турунджовъ, който въ продължение на 16 години е бродилъ съ пушка въ ржка изъ перобенитѣ наши краища и се е борилъ за народната свобода и честъ.

За дѣлото и подвизитѣ на Турунджовъ произнесе речъ председателятъ на Илинденската организация. Следъ това пакъ въ стройни редици. многохилядната манифестация се отправи къмъ моста надъ рѣка Драговоръ и спрѣ предъ лобното мѣсто на Йонче Чамовъ и другаритѣ му, кждето

(Следва на стр. 10 долу)

Величественият ни конгресъ

Откри се на Илинденъ въ 5:30 ч. сл. пл. По обичая, нашия илинденски обичай, той започна съ молитва и съ благословията на Епископъ Харитонъ, следъ което председат. на организацията г. Лаз. Томовъ съ пламенни думи откри конгреса, като посочи за временно бюро най-стария отъ делегатитъ икономъ Тома Николовъ, съ секретаръ К. Колищърковъ. Отецъ Тома, когото битолчани именуватъ "дякона" — той бѣ първиятъ дяконъ въ Битоля — изрази великата своя радостъ, че Богъ го е удостоилъ съ милостта си да открие първия илинденски конгресъ въ свещената негова Битоля, въ която е работилъ на младини съ всичката си младенческа жаръ и преданность.

Още недоизразилъ чувствата, които го вълнуватъ, зададе се г. министърътъ на вътрешнитъ работи и Нар. здраве Петъръ Габровски, придруженъ отъ дипломатич. представителъ г. С. Радевъ, отъ областнитъ директори г. А. Козаревъ и професоръ Бончо Бончевъ, кметътъ г. Ил. Ненчевъ, инспектора на пропагандата г. Ник. Коларовъ...

Завършилъ думитъ си, отецъ Тома посочи постоянно бюро съ председателъ Кирилъ Христовъ — Совичановъ отъ Битоля, подпредседатели Влад. Трендафиловъ отъ Прилепъ и Хр. Настевъ отъ Шипъ, секретари Ант. Яневъ отъ Гевгели и Ив. Сматракалевъ отъ Г. Броди.

Председателътъ на бюрото уведоми илинденци, че сж удостоени съ велика честъ — що тукъ се е явилъ между тѣхъ г. нѣ мрътъ на В. р. и н. здр. — и стана нѣщо непонятно. Като че ли нѣ какъвъ духъ озари всички и, всички настрѣхнали, заставаха отъ мѣстата си, заржкоплѣскаха и изразиха своя избликъ отъ радостъ съ нескончаемо ура! Салонътъ, грамадниятъ салонъ на „Пелистерски юнакъ“ е препълненъ съ народъ — долу и на галерията.

При непрехжснатитъ овации г. мръ Габровски се яви на сцената и започна: „Изпратенъ съмъ отъ Негово Величество Царя...“ това трогна особено много илинденци и тѣ отново избухнаха въ възторгъ. Речта на г. м-ра, пламенно патриотична, хвалебна за дѣлото на илинденци, назидателна и предупредителна за надѣхани съ противобългарска омраза чужди елементи, предаваме на друго мѣсто.

(Следва отъ стр. 9)

г. Георги п. Христовъ, единъ отъ живитѣ ржководители на Илинденското въстание, съ прочувствени слова положи вѣнецъ отъ името на илинденци.

Оттукъ цѣлото шествие се отправи за българскитъ и германски военни гробища, кждето началникътъ на гарнизона подчерта братството между германския и българския народъ и положи вѣнци отъ името на българската войска. Отъ военнитъ гробищъ манифестацията мина по ул. „Царъ Борисъ“ и спрѣ на площада предъ кино „Балканъ“, кждето бѣ закрыта съ патриотична речъ отъ областния директоръ г. Козаровъ, който подчерта че новитъ български поколения и обединена България ще следватъ пжтя, по който минаха илинденци за защита на свободата ни.

К.

Въ отговоръ на тази му речъ, председателътъ на конгреса каза приблизително следното:

„Какъ да изразимъ своята радостъ за честта, която ни правите — да се явите лично при насъ да ни поздравите съ тържеството, което изпълня нашата душа съ чрезвичайна радостъ вследствие свободата, която съ лжчитъ си озари най-сетне нашата родина, Македония.

Признанията, които правите за нашата преданность и жертвитъ, които сме понесли заради свободата на Македония, ни трогватъ.

Много конгреси станаха, — и въ самата Битоля даже — но никой другъ не е билъ удостоенъ съ пратеникъ на Негово Величество Царя и на Минист. съветъ. Това нѣщо особено много ни трогва. Свободата, бълг. свобода и властъ, която си представлявахме въ нашата младенческа фантазия, която предвкусахме и чийто елексиръ ни обайваше и довеждаше до положението „да прегърнемъ всички борби и рискове и да изнесемъ една епопея като Илинденската, ето я днесъ предъ насъ. Има ли по-големо щастие отъ това за насъ?

И не пипнешкомъ, както „Дѣдо Йоцо“ на Ив. Вазова, а съ очитъ си я виждаме, съ ушитъ си я чуваме — усѣщаме нейния лѣхъ до насъ — и ѣ се радваме, и се гордѣемъ съ нея, че тя е наша собствена, рождена, българска властъ.

Следъ вѣковно робство, следъ полувѣковна борба, борба смѣла, борба кървава и люта заради тази бълг. свобода, заради тази наша българска властъ Вий сте първиятъ властникъ, който се явяватъ между насъ — борцитъ за българска свобода — да Ви видимъ, да Ви чуемъ и какъ мило ни става, какъ се гордѣемъ, че доживѣхме да изпитаме това неземно щастие!

И Вий това вършите не отъ учтивость, не отъ куртоазия — това го вършите отъ все сърдце и душа — поради чувство, поради милость.

Имали сме не веднажъ удоволствието лично да констатираме това. При Васъ ний сме се явявали не като къмъ единъ отъ Децемвиритъ — ограденъ съ стража, въ тога и на златенъ тронъ, треперящи и съ далечни поклонни — а сме се явявали волни като предъ нашъ най-милъ по-младъ братъ, който ни е оценилъ и който е билъ винаги готовъ да ни изслуша, да ни разбере и който винаги се е отзовавалъ съ съответната учтивость и готовность да бжде полезенъ на тѣзи, които сме представлявали. И това се е проявявало отъ всички господа министри, на които изказваме дълбока признателность.

На инициативата на Министерския съветъ, който представлявате, като вѣрни помощници на скжпия, на премждрия нашъ Царъ преди всичко ний дължимъ свободата на Македония и на всички поробени български земи; ние дължимъ величието на България, чийто горди и вѣрни, най-вѣрни поданици сме; ний дължимъ всичкитъ грижи, които се полагатъ, за да се издигне Македония, да догони тѣй много напредналата своя сестра и майка България, всичкото внимание за оземляване на Илинденци, за пенсиониране тѣзи, които заслужаватъ това — въобще за всичко, което се стори и има да се върши за българския народъ.

Вижте просълзенитъ очи на нашитъ другари,

чуйте какъ силно тупти тѣхното сърдце отъ чувствата, които преизпълнятъ душитѣ имъ съ гордостъ и доволство за Божественото благоволение, което Царь и правителство проведохте въ тази чаровна рай-земя — до вчера най-нещастна, днесъ най-щастлива!

Нѣма хора на свѣта, които толкова много да сж копнѣяли за своята свобода!

Нѣма народъ на свѣта, който е далъ толкова жертви за свободата си, колкото е далъ българскиятъ народъ!

Заради това пѣкъ нѣма народъ, който толкова много да се радва на своята свобода като

отечество, за която българинътъ е далъ толкова скъпи жертви, че обединението на бѣлг. народъ, почти постигнато, ще бѣде бранено съ всичката вѣра и мощъ на българина и неговитѣ съюзници.

Председателствующиятъ конгреса съ възторжени думи изтъкна величието на българската духовна мощъ, изразено чрезъ храбритѣ подвизи на българина било на Бузлуджа или на Вола, на 20 априлъ или на Илинденъ, на Шипка или Сливница, на Булаиръ или Дойранъ, и че обаянието съ което се ползува Негово В-ство Царя всрѣдъ цѣлия чужди свѣтъ се дължи толкова на неговитѣ лични качества, колкото и на беззаветната храб-



Илинденци на конгреса

българския народъ, като македонския българинъ! Господине Министре, сърдечно Ви благодаримъ. Трогнати сме отъ Вашето внимание. Молимъ, станете тѣлкувателъ на всичката наша признателностъ къмъ Негово Величество Царя и къмъ всичкитѣ господа министри.

Да пребѣде Велика, силна, мѣдра и мощна България!

За Царя на Българитѣ, за Неговата славна армия, за цѣлия български народъ, У р а !

Г-нъ м-рътъ видимо силно възрадвавъ напусна сцената при ентузиазираниѣ поздравления отъ страна на всички присѣтствующи, преизпълнени отъ щастие и радостъ, че за прѣвъ пѣтъ слушатъ мѣдритѣ слова на свой, български министъръ.

Поканенъ на естрадата се яви г-нъ Началникътъ на Дивизията. Младъ, енергиченъ, сладкодуменъ ораторъ, съ вѣчна усмивка на лице той поднесе поздравитѣ на храбрата войска на Негово В-ство Царя, възнасяйки похвали за дѣлото на илинденци и вдѣхвайки вѣра, че Македония, тоя прабългарски край отъ началото на населяването му съ славяни и до днесъ е билъ, е, и ще бѣде важна съставна частъ на общобългарското

ростъ проявявана презъ вѣковетѣ отъ българския народъ.

Г-нъ Командирътъ на дивизията бѣ посрещнатъ и изпратенъ съ бурни овации на делегати и присѣтствующи.

Г-нъ Йосифъ Робевъ, председателъ на Съюза на зап. подофицери по пълномощие поздрави конгреса отъ страна на цѣлото запасно воинство — офицери, подофицери, бойци, носители на кръста за храбростъ, свързвайки дейността на последнитѣ съ храбростта проявена отъ страна на българина създалъ епопеитѣ отъ априлското възстание и Илинденъ. Той говори за мѣдростта на бѣлг. народъ и на неговия Царь подчертавайки лозунга: — единъ народъ, една държава, единъ Царь. Възхвалявайки дейността на единствения останалъ живъ членъ отъ Щаба на Илинденското възстание Ан. Лозанчевъ, той го целуна отъ страна на воинството при общитѣ ржкоплѣскания на делегати и присѣтствующи.

Отговори му г. Вл. Карамфиловъ като възхвали дейността на зап. воинство въ миналото и я сравни съ тази на илинденци — всички готови да се наредятъ на фронта на държавата за изграждане благополучието на бѣлг. народъ.

Делегация отъ изпълнит. комитетъ на мак. братсва — генер. Коста Николовъ, полк. Йосифовъ Александъръ, Хр. Шалдевъ и Хр. Миладиновъ, адвокатъ въ София, поздравиха макед. българинъ който изплете илинденската епопея съ общото участие на мъже, жени и деца; за жертвитъ дадени за свободата отъ цѣлия бѣлг. народъ; за ония, които неможаха да видятъ свободата; за необходимостта да се издигнатъ паметници за поука на поколѣнията, че безъ жертви нѣма възходъ. Говори за германската армия, за Ад. Хитлеръ, които помогнаха за освобождението на Македония, за още неосвободенитъ наши братя, че повече отъ 600 души отъ Костурско и Леринско се явили на конгреса, че съюзътъ на Мак. братства ще работи за тѣхното освобождение и завърши речта си съ апелъ за обединение и сплотеностъ, за да създадемъ мощна и велика България.

Прекъсвана многократно речта му завърши съ благопожелания идния Конгресъ на илинденци да се състои въ Солунъ.

Благодарейки за благопожеланията изказани отъ г. ген. К. Николовъ, Вл. Карамфиловъ изтъкна дейността на нац. к-тетъ на Мак. емиграция за освобождението и надеждата, благодарение мждрата политика на Негово В-ство Царя да се види въ скоро време освободена цѣла Македония.

Училищниятъ инспекторъ г. Н. Митевъ поднесе поздравления на г. Министъра на Народното просвѣщение и на цѣлото учителство, което е дало голѣмъ дѣлъ за освобождението на бѣлг. народъ. Учителитъ винаги е посочвалъ дѣлото на илинденци за примѣръ на подражание предъ ученицитъ. Говори и за ония учители, които дойдоха тукъ да просвѣщаватъ бѣлг. народъ, както и за бившия учителъ, който е билъ учителъ, общественикъ и революционеръ.

Отговори му Кирилъ Христовъ, възхвалявайки ролята, която е изигралъ учителя въ миналото като учителъ и революционеръ. Учителитъ съ книга и перо въ ржка, свещениктъ съ евангелието и кръста създадоха несломимиятъ духъ на мак. българинъ, който, подържанъ отъ старитъ поколѣния, остана непоклмтимъ предъ старанията на сърбитъ да го унищожатъ. Поклонъ и благодарностъ предъ г. министъра на просвѣтата и на цѣлото учителство за цѣлата тѣхна дейностъ и себепотдайностъ.

Преображенци бѣха представени отъ г. Анастасъ Разбойниковъ, гимназияленъ директоръ въ София.

В. М. О. Р. О. имаше 2 поддѣления. Македонското поддѣление извърши илинденското възстание, 17 дни по-късно Одринци създадоха Преображенската епопея. Дветъ епопеи сж единни и нераздѣлни като 2 родни сестри, 2 поколѣния написаха свѣтли страници въ бѣлг. история — Шипченското и Македоноодринското. Напомни на младитъ да черпятъ поука отъ Илинденци и Преображенци и да вѣрватъ, да не се съмняватъ въ благополучния край за обединението на цѣлокупния бѣлг. народъ.

Председателтъ на Научния тракийски институтъ г. Хр. Караманджаковъ поднасяйки поздравитъ на всичкитъ поддѣления на Тракийската организация говори за участието на тракийци и македонци следъ Берлинския конгресъ, за общата имъ работа за освобождението на 2-тѣ поро-

бени области и се поклони предъ падналитъ за свободата илинденци, преображенци и бѣлг. воини. Той сподѣли радостта си за спечелената свобода благодарение дейността на народа, Царя и на герм. армия съ нейния водачъ А. Хитлеръ. Отдавайки почитта си на илинденци за дѣлото, което сж извършили, той напомни, че всичко не е свършено до край, че трѣбва да се работи още за доосвобождението на неосвободенитъ краища.

На тракийци отговори К. Христовъ. — 17 дни следъ Илинденъ, когато окопитилата се следъ първия ударъ турска армия почна да нанася опустошителнитъ си отмѣстителни действия върху възстаналия народъ, 800 кило. на изтокъ българитъ отъ черноморскитъ брѣгове възвестиха Преображенското възстание, което, предъ самитъ дъвери на Цариградъ, вѣси султана и изпрати на казателнитъ си орди. Пламнаха 2-тѣ български покрайнини и посочиха чисто българския тѣхенъ характеръ, за да може днесъ народътъ да пѣе:

„Отъ Черно море до Охридъ,
Отъ Дунавъ до Бѣлото море
Единенъ народъ живѣе
Самъ своята сждба кове“.

Изразявайки искренната благодарностъ на илинденци за проявеното отъ тѣхъ внимание, той изрази надеждата, че българитъ отъ Тракия и Македония и за напредъ ще останатъ единни, така както единни винаги сж били, за да догонятъ постижението на зачатитъ, които бѣха си създали при създаването на В. М. О. Р. О.

Г-нъ инженеръ Хр. Станишавъ, най-старшиятъ отъ представителитъ на разнитъ организации, побѣлялъ, но още бодъръ, поздрави конгреса отъ страна на Макед. наученъ институтъ. — Нашата мила родина винаги се е чувствувала като частъ отъ България — започна той. Македония роди Св. К. и Методий, Св. Климентъ и Св. Наумъ роди юначния царъ Самуила, отецъ Паисия и много други възрожденци, които изградиха обединението на народа въ политическо и вѣрско отношение. Той изреди борбитъ на мак. българинъ отъ 1878, Охридското възстание, възстанието отъ 1895 г. и главно Илинденското, недостигнато отъ никое досега друго възстание.

Благодари му отъ страна на Илинденци г. Вл. Карамфиловъ изнасяйки похвалната дейностъ на Мак. Науч. институтъ за всестранното освѣтление на Макед. въпросъ.

Делегацията отъ Костурско, Леринско, Кайлярско и Воденско, председателствувана отъ г. Лазо Киселинчевъ бѣ посрещната съ бурни овации.

Г-нъ Л. Киселинчевъ между другото каза: „Идемъ отъ сърдцето на Илинденското възстание, кждето витаятъ сѣнкитъ на падналитъ войводи и четници, да ви поздравимъ.“

Вашето тържество нѣмаше да бжде пълно безъ насъ, онеправданитъ. Нашитъ сърдца сж покрусени, но ние духомъ сме при васъ, въ тоя паметенъ день за Македония!

Ние ви носимъ величавия поздравъ отъ Вичо и Грамосъ, Кожухъ, Каймакъ-Чалапъ и Снѣж-никъ. Нашитъ погледи сж скръбни; нашитъ надежди сж покрусени. Когато преди година германскиятъ колосъ счупи веригитъ на Македония, нашата радостъ бѣше безпредѣлна. Всички видѣхме тогава, че свѣтлото възкресение не ще отминѣ

мѣстата, отдето се даде първия сигнал на борбата. Но, уви, сѣдбата излѣзе жестока и онеправда тия наши краища!

Предъ насъ е образа на поетичната фигура на Лазо п. Трайковъ, прекалено скромнъ и мѣлчаливъ. До него е легендарниятъ и героиченъ Василъ Чекаларовъ, страшилището на гърци и турци. Ето и малкиятъ Пандо Кляшевъ, свенливъ като девойка, въ чийто погледъ блести неустрашимостъ, тактъ и воля. Следватъ образитѣ на Лазаръ Московъ, на Кузо Стефовъ и Манолъ Розовъ на Ларинския войвода Марко, първия инструкторъ на четнишкия институтъ, Полковникъ Ан. Янковъ и поручици: Г. Папанчевъ, Лука Ивановъ и Иванъ Поповъ. Тѣ всички нашепватъ слова, къмъ които вие неможете да останете безучастни! Тѣ оплакватъ сѣдбата на ония поробени покрайни, за които съ такава самоотверженостъ сложиха коститѣ си.

Ние духомъ сме при васъ и идемъ да сподѣлимъ радостта ви и да ви благодаримъ, заедто държахте високо факела на свободата, и нито за моментъ не падна отъ ржцетѣ ви свѣтлото илинденско знаме. Но ние не можемъ да не сподѣлимъ съ васъ и голѣмата мъка, която въ тоя тържественъ моментъ раздира душитѣ ни. *Нашитѣ кръстѣ сега е по-тежъкъ, отколкото презъ страшнитѣ дни на робството!* Тогава ние го носѣхме съ великото търпение, както сж го носили светитѣ Христови ученици, защото вѣрвахме, че следъ днитѣ на изпитание, ще изгрѣе свободата.

Та нали всички съ тая вѣра презъ 1903 год. грабнахме оржжне и като вихъръ се понесохме да счулимъ робскитѣ окови. Тогава границата на България бѣше задъ „Деве Баиръ“, цѣли петнадесетъ *они царски пжтъ!* А сега когато България граничи вече съ Воденъ, Леринъ и Костурско, какъ да се помиримъ съ тая неправда? Та нали единичката ни надежда бѣше: да бждемъ приютени и ние къмъ майка България, да видимъ и се радваме на изгрѣва на свободата?

„Но нашитѣ надежди не сж изгубени безвъзвратно.

„Нашитѣ велики съюзници съ неудържима сила се носятъ отъ африканскитѣ пустини до рускитѣ степи и чертаятъ пжтищата на новия свѣтъ, въ който ще зацари редъ и свобода за всички онеправдани народи.

Сега, нашитѣ надежди сж въ тия победи!

Ако и следъ това останемъ въ робство, ще остане едно черно петно въ свѣтлитѣ скрижали на Нова Европа и тогава за насъ, онеправданитѣ, не ще остане друго освенъ отново да издигнемъ девиза „Свобода или смъртъ“ защото — откажатъ ли ни свободата, не ще ни остане друго утешение, освенъ смъртъта!

„Драги илинденци! Вие знаете, че вѣковнитѣ ни тирани — гърцитѣ, следъ погрома имъ, успѣха да заблудятъ италианцитѣ, за да господствуватъ и до днесъ въ Костурско. Тѣхната жестокость спрямо българитѣ е нечувана. Тѣ се мъчатъ да доунищожатъ тия, които издигнаха арки и вѣнци за нашитѣ освободители. Тамъ всички българи днесъ сж подложени на нечуванъ тормозъ, тамъ робството е страшно. Гръцката подлостъ е подвела нашитѣ съюзници-италианцитѣ, — чрезъ интриги, ни е оклеветила като метежници-комунисти. И сега тѣ се радватъ на пълна властъ, пре-

следватъ и убиватъ българскитѣ синове, доунищожаватъ сподвижницитѣ на новия редъ, ония, които дълги години сж се борили за тържеството на правдата и свободата.

„Преследвани и измжчвани отъ гръцкитѣ палачи, ние костурци, сме изоставени на произвола на сѣдбата. Тамъ бушува модерна инквизиция, каквато никой даже и не подозира. Напомпватъ се жертвитѣ изотзадъ съ сгжстенъ въздухъ като автомобилни гуми, до като имъ се разкъса стомаха и червата! Ужасно!

„Ето защо нашиятъ погледъ е отправенъ къмъ васъ. Ние ви молимъ да издигнете мощния си гласъ на протестъ и се застъпите най-енергично както къмъ българското правителство, така и предъ нашитѣ велики съюзници германцитѣ и италианцитѣ, за да се спре унищожението на българщината въ тия райони.

„Ние сме увѣрени, че чрезъ вашето застъпничество и съдействието на бълг. правителство, великитѣ вождове и реформатори на *Нова Европа* Адолфъ Хитлеръ и Бенито Мусолини, ще спратъ и не ще допуснатъ за напредъ гръцкитѣ произволи, не ще позволятъ да се тѣпче предъ тѣхнитѣ очи правдата и свободата, за чийто възходъ проливатъ кръвта си тѣхнитѣ самоотвержени синове. А до тогава, до като не получимъ отъ васъ увѣрение, че не ще спрете борбата, за да видите свободата на цѣла Македония, ние, които водимъ упорита борба съ чужди пропаганди, не ще се завърнемъ по домоветѣ си. Сега на насъ отъ поробенитѣ покрайнини, не е позволено да идваме при васъ, братя, забранено ни е да ви видимъ и да ви прегърнемъ, но ние духомъ сме при васъ! Ние минахме познатитѣ комитски пжтеки и дойдохме при васъ.

„Идемъ всички, за да ви поздравимъ и изкажемъ нашата благодарностъ къмъ българското правителство, заедто не ни забрави, а великодушно отпусна храни за българското население по тия краища. Идемъ при васъ, защото вѣрваме въ тържеството на справедливостта, въ близкия ѝ изгрѣвъ, който ще донесе миръ и щастие на наредитѣ.

„Да живѣятъ Илинденци! Да живѣе България и нейния славенъ царъ Борисъ III.

„Да живѣятъ: Фюрера на Великиятъ Райхъ Адолфъ Хитлеръ и водача на благородния италиански народъ Бенито Мусолини! Ура!“

Председателствующиятъ конгреса г. К. Христовъ отговори видимо развълнуванъ:

— Костурско и Леринско изнесоха най-голѣмия дѣлъ отъ Илинденското въстание. Тѣ дадоха най-много въоржжени сили, тѣ дадоха най-много жертви, тѣ проявиха най-голѣмъ героизмъ и тукъ борбата продължи най-дълго време. И ако днесъ тѣзи наши братя сж останали вѣнъ отъ предѣлитѣ на бълг. държава, то е за да се потвърди евангелската истина, че нѣма човѣшко дѣло, което да е съвършено. Той изрази надеждата, че въ най-скоро време мощта на България ще се разшири и върху тѣзи скжпи български краища, които презъ вѣковетѣ сж били най-здравата опорна точка на всебългарскитѣ идеали, о които като о гранитна скала сж се рушили великолинскитѣ попълзновения. Свърхчовѣка, когото отъ вѣкове насамъ, дири германецътъ намѣри въ лицето на своя водачъ Ад. Хитлеръ.

— Хитлеръ, Божиятъ пратеникъ, който възвести правдата и истината като начало на новия строй въ Европа и въ свѣта, не ще остави нито единъ българинъ, борилъ се за своята свобода, неосвободенъ и пълната наша надежда е, че Костурско, Леринско, Воденско и Кайларско, Солунско и Кукушко — всичко ще възпѣ величието на българския духъ и българската свобода — заключи думитъ си К. Хр. при общото одобрение на всички.

Г-нъ Апостолъ Христовъ приветствува конгреса отъ страна на Македонското опълчение. Описвайки дѣлото на българския народъ въ борбитъ му за свобода и обединение отъ 1870 г. насамъ, дѣлото на Гоце Дѣлчевъ съ своя върховенъ моментъ — Илинденското въстание — той дойде до 17. IX. 1912 г. — сформираването на Македонското опълчение — заявявайки, че илинденци и опълченци сж 2 свѣтила, които сочатъ предъ история и свѣтъ чисто българския характеръ на македонската земя, и изрази пожеланието си идниятъ конгресъ да стане въ Солунъ.

Г-нъ Хр. Настевъ му отговори, като поздравил опълчението съ проявения отъ него героизмъ, проявяванъ редъ години преди това отъ илинденци, които въ по-големата своя частъ образуваха кадритъ на опълчението.

Г-нъ Константинъ Робевъ, помощникъ кметъ на гр. Битоля, въ качеството си на председателъ на Битолската юнашка област, поздравил конгреса отъ страна на юнацитъ въ България. Между другото той каза:

„Виждамъ събрани голѣмъ брой отъ нѣвгашнитъ и сега още бодри борци, които безкористно и упорито защитаваха и се борѣха за светата кауза на родъ и родина. Това събрание въ този нашъ юнашки домъ е символично съчетание на споменитъ отъ миналото съ надеждитъ за бъдещето и радостта отъ настоящето, както и символично предаване на огъня на любовта къмъ народъ и родина на насъ юнацитъ, и на по-младитъ поколения. Азъ се прекланямъ предъ сѣнкитъ на онѣзи паднали въ борбитъ за отечество и за народъ борци, чиито духове витаятъ надъ насъ и ни закрилятъ отъ неблагоприятие и самозабрава, и ви изразявамъ най-добритъ благопожелания за ползотворна и успѣшна работа. Моля г. г. делегатитъ да виждатъ въ насъ и въ нашата юнашка организация своитъ най-преданни почитатели, които се вдъхновяватъ отъ великия духъ на борцитъ и отъ тѣхнитъ дѣла и подвизи и работятъ за доброто на народа, Царя и Родината и за постигането на пълното обединение на българския народъ подъ скиптѣра на мъдрия ни върховенъ вождъ Н. В. Царъ Борисъ III. Здравейте!“

Г-нъ Вл. Карамфиловъ изрази благодарността на Илинденци и похвали родолюбивата дейност на юнашката организация, която чрезъ своя девизъ „Чрезъ здраве и сила за царъ и отечество“ върши най-ползотворната работа всрѣдъ българската младежъ.

Пристъпи се къмъ изборъ на комисии:

I Комисия по провѣрка пълномощията: Ал. Развигоровъ, Миланъ Гюрлуковъ, Тодоръ Сопотски,

II Комисия по измѣнение устава: свещ. Йорд. Ангеловъ, Хр. Шалдевъ, Ангелъ Душковъ.

III Комисия по резолюциитъ: Ан. Лозанчевъ,

Кл. Шапкаревъ, К. Ципушевъ, А. Узуновъ, Г. п. Христовъ, Ив. Кюлевъ, Димо Янковъ и свещ. Йорд. Ангеловъ.

IV Финасова комисия: Ан. Кецкаровъ, Ив. Лѣмчевъ, Траянъ Коновъ, Ант. Димитровъ, Илия Христофоровъ.

Съставтъ на комисииѣ бѣ одобренъ единодушно. Съ ставане на крака и бурни аплодисменти прочетоха се телеграфическитъ поздравления до Н. В. Царя, до м-ра председателя, до Министритъ на войната, финанситъ, вътрешнитъ работи и нар. просвѣщение и до посланицитъ на Германия, Италия, Япония.

Къмъ 9:30 ч. в. г-нъ м-ръ Габровски ведно съ придружаващитъ го лица напусна конгреса при живитъ поздрави на всички.

* * *

На 3. VIII. заседанието започна въ 8 ч. с. Пръвъ взе думата г. Ан. Лозанчевъ, който говори на тема „Какъ се стигна до Илинденското въстание“. Самъ участникъ и създателъ на револ. движение и ръководителъ на въстанието, речта на г. Лозанчевъ бѣ изслушана съ особено внимание. Скроменъ ратникъ, — до сега той не е говорилъ обширно изъ събрания, — първия случай да оповести истини на мнозина непознати, бѣ тоя на конгреса въ Битоля. Тази му речъ ще бѣде отпечатана въ „Илинденъ“.

Г-нъ Лоз. предложи да се учреди при общината въ Битоля фондъ за издигане паметникъ, увѣковѣчаващъ Илинденската епопея, за която целъ съобщи, че е внесълъ вече 10,000 лв. Тази му идея бѣ посрѣщната съ голѣма радостъ. Реши се илинденскитъ д-ства да иматъ грижата за събиране суми за целта. Ръководното тѣло на организацията отпусна 20,000 лева.

Г-жа Иванова поздравил конгреса отъ страна на Мак. женски съюзъ. Тя изтъкна чувствения подвигъ на макед. българинъ, като въздигна бунта по свой личенъ починъ, безъ ничия помощъ. Илинденъ събуди съвестта на европ. дипломация и създадоха се реформи, целящи успокояването на Македония. Презъ 1928 г. Въ България се създаде Съюзътъ на мак. жени, който работи за свободата на Македония чрезъ патриотични организации въ страната и въ странство.

Въ отговора си председателя г. К. Хр. изтъкна родолюбивата дейност на македонката, която внуши себеотрицание и най-виши патриотични чувства въ своитъ деца, които тя подкрепи въ всичкитъ имъ начинания, проявявайки самоотверженостъ, бележита въ историята на човѣчеството.

Всебългарскиятъ съюзъ „Отецъ Паисий“ бѣ представенъ отъ Сотиръ Трендовъ, адвокатъ въ Битоля. Изтъкна българския характеръ на Македония, което се потвърждава отъ писмения паметникъ на латински намѣренъ при Филипи. Българинътъ никога не се е стремилъ къмъ чуждото, той се е борилъ за своитъ земи, проявявайки еднакъвъ героизмъ както при Симеона и Самуили така и на Илинденъ. У младитъ българчета влияелъ е духътъ и примѣра на родителитъ имъ. Въ училището сърбитъ сж ги отвращавали отъ всичко българско, внушавайки имъ, че сж прави сърби. Опълномощенъ отъ потиснатитъ българи въ Преспа моли Илинд. организация да се застъпи за издействуване бълг. училища за тия поробени на-

ши братя и за тяхното освобождение. Отъ страна на младежта той увѣри илинденци, че ще пазятъ тѣхнитѣ завети.

Отговори му председателътъ К. Хр. — България бѣ заровена въ Ньой. Българска душа бѣше оскърбена. Създадох се въ чуждитѣ столици дирекции за пропаганда противъ България, изтъкваща, че наказанието ѝ е нищожно и че трѣбва тя да бѣде окончателно унищожена. Отецъ Паисий презъ 1762 прѣвъ издигна гласъ за възраждане на българ. народъ. „Отецъ Паисий“ следъ 1918 поде на челно борбата мѣсто за спасение честта на България. Неговиятъ председателъ г. професоръ Г. П. Геновъ почна да буди вѣра въ доброто бѣдеше на българ. народъ, да просвѣтлява чуждото обществено мнение. Не остана день, нито вестникъ въ който той да не се застъпва за каузата на българ. народъ. Никой другъ не прояви неговата обществена дейность? Кой не знае, че Преспанъ, Леринъ, Костуръ сж чисто български, пита К. Хр. и изрази надежда, че български ще останатъ. Радва се на обета на младежта, че ще следва примѣра на Илинденци.

Г-нъ Лазаръ Томовъ прочете отчета на Ржководното тѣло. Доклада на Контролната комисија прочете г. Ив. Лѣомчевъ.

Г-нъ Ант. Кецкаровъ моли да не бѣде вече избиранъ за касиеръ.

Пояснявайки дейността на г. Кецкаровъ, г. К. Хр. му изрази най-сърдечната благодарность на илинденци. Сжщата благодарность той изказа и на Ржководното тѣло во главе съ неговия председателъ за всепреданната му служба.

Г-нъ Сребренъ п. Петровъ е възхитенъ отъ тѣзи похвали, които самъ сподѣля и предлага да се приеме отчета съ акламации.

Хр. Шалдевъ желае да минаватъ работитѣ по редъ, да се дебатира обстойно.

Предложението на Ср. п. Петровъ бѣ прието съ бурни одобрения.

Г-нъ Ал. Развигоровъ докладва по пълномощията. Представени сж 41 дружества съ 156 делегати.

Свещ. Йорд. Ангеловъ докладва по измѣненята на устава, които се приеха така, както бѣха представени отъ Ржк. тѣло.

Г-нъ Ник. Веляновъ пита какво ще стане съ показалитѣ слабостъ бивши четници.

Г-нъ Анг. Узуновъ посочи чл. 1 и 5 т. 5 поясняващи качества, които трѣбва да притежаватъ членоветѣ на Илинденската организация.

А. Узуновъ, Ташко Костовъ, Георги п. Христовъ предлагатъ да се ревизиратъ подаденитѣ декларации и непритежаващитѣ качества на илинденци да се отстранятъ отъ организацията.

Това предложение бѣ прието единодушно.

Г-нъ Траянъ Коновъ докладва бюджета, който се прие — за II. полугодие на текущата финансова година 238,000 приходъ и толкова разходъ. За 1943 г. 445,000 лв. приходъ и сжщия разходъ.

Г-нъ Анг. Узуновъ докладва резолюциитѣ, които се приеха съ акламации и съ ставане на крака.

Пристѣпи се къмъ изборъ на Ржководно тѣло. Комисия въ съставъ: Ан. Лозанчевъ, Икономъ Тома Николовъ, Георги попъ Христовъ, Кирилъ Христовъ и Ангелъ Узуновъ следъ кратко съвѣщание посочи и Конгреса одобри единодушно но-

вото Ржководно тѣло въ съставъ: Лаз. Томовъ, Хр. Танушевъ, Ив. Лѣомчевъ, Дим. Спространовъ и Ефтимъ Янкулевъ. Подгласници: Дим. Диневъ Марко Марковъ.

Контролна комисија: Траянъ Коновъ, Анаст. Разбойниковъ и Ат. Ковачевъ. Подгласници: Борисъ Груевъ, Никола Жековъ.

Уморени, капнали отъ радостъ и вълнение къмъ 14:30 ч. сл. пл. Илинденци закриха своя I. величественъ конгресъ въ Битоля съ щастливата надежда, че до година ще могатъ да свикатъ своя великобългарски съборъ при участието на цѣла Македония и на всички братя българи, които днесъ копнеятъ по своята свобода. К. Хр. С.

Следватъ резолюциитѣ на стр. 23

Председ. илинденската организация Б.

Благодарейки топло на всевишного Бога за великата милость да видимъ подиръ вѣковни борби и неизброими скърбни жертви на македонскитѣ българи и цѣлия български народъ свободна, свещенната българска земя Македония и да чувствуваме великата илинденска епопея отъ прославената и незабравимата българска твърдина Битоля, прекланямъ се благоговейно предъ светлата память на всички загинали за свободата на Македония и на всички български земи, съраждамъ все сърдечно живитѣ илинденци, отдавамъ съ всегашна признателность искрена честъ на всички заслужили български родолюбци — борци и дейци. Моля всемилостиваго Бога да подкрепи въ тѣзи изключителни времена цѣлокупно българския народъ и неговитѣ истински доброжелатели, да довърши и утвърди до вѣки вѣковъ великото дѣло на всебългарското освобождение и всебългарското обединение.

Неврокопски Митрополитъ Борисъ.

Конгреса на илинденци Б.

Поднасямъ Ви поздравитѣ на обединеното българско учителство. Пожелавамъ ви дълго време да се радвате на освободена Македония въ границитѣ на велика България. Учителството цени вашия подвигъ и го изтъква на младежта като героична проява, която показва, че Македония е била българска земя и българска ще остане всѣкога.

Председателъ на просвѣтния съюзъ

Проф. Д-ръ Ст. Консуловъ

Съборъ илинденци,

копие Сотиръ Тренковъ адвокатъ Б.

Героичната войска на великия германски народъ развѣя расеяность на забравенъ наслоенъ презъ миналитѣ близу четири десетолетие върху илинденската епопея за да въскрѣсне тя въ пълния си блѣсъкъ и да остане за вѣчни времена въ историята на нашитѣ народности, горди за освобождение и обединение. На днешния поменъ за подвизитѣ и жертвитѣ, че български съюзъ Отецъ Паисий се присъединява къмъ преклонението предъ свѣтлитѣ духове на погиналитѣ и къмъ прославата на щастливцитѣ преживели да видятъ Македония въ прегръдкитѣ на майка България.

Председ. Проф. Г. П. Геновъ

Следъ конгреса

Грамаденъ позивъ облепенъ изъ улицитѣ на Битоля канѣше народа да вземе участие въ илинденскитѣ тържества. Д-во „Илинденъ“ бѣ изготвило специална програма за провеждане на Илинденския конгресъ. На 3. VIII. вечерта се състоя илинденска вечеринка открита съ речъ отъ Кирилъ Христовъ, който говори на тема: „Битоля културно-просвѣтенъ, стопански и революционенъ стожеръ на Западна Македония“. Декламации, солови изпълнения бѣха изнесени отлично. Хорътъ „Георги Сугаревъ“, който месецъ преди това чухме въ салона „България“ въ София, и тоя пѣтъ взехти публиката, удостоена съ присъствието на г-нъ министра П. Габровски и придружаващитѣ го високи сановници. Известниятъ майсторъ на сценичното изкуство Войданъ Чернодрински бѣ подготвилъ и изнесе една сцена изъ четнишкия животъ, въ която главната роля изпълни самъ той. Подъ звуцитѣ на военната музика веселието продължи до късно презъ нощта.

Въ вторникъ, 4. VIII. вечерта, все въ салона на „Пелистерски юнакъ“ се състоя вечеря, открита съ благословията на епископъ Харитонъ. Числото на поканенитѣ възлизаше къмъ 400 души. Г-нъ Министърътъ и тоя пѣтъ ни направи високата честь да бжде между насъ. Неговата речъ, която бѣ последна отъ изразенитѣ отъ възторжени говорители слова, бѣ посрещната и изпратена съ овации, изразяващи възхищението и предаността на Битолчани къмъ българската властъ, представена отъ спечелилия сърдцата на всички Министъръ г. П. Габровски.

ВЪ СМИЛЕВО

Сутринта на 5. VIII. камиони и леки коли отведоха илинденци на поклонение на родното мѣсто на знаменития Дамянъ Груевъ — въ Смилево — люлката на илинденското възстание. Презъ срѣдата на м. априлъ 1903 г. събралиятъ се тукъ конгресъ реши обявяването на възстанието, на 20. VII. с. г. надвечеръ тукъ пукна първата пушка Запаленитѣ огньове на върха „Победоносецъ“ на Бигла възвестиха на цѣлия свѣтъ решението на македонския българинъ да се хвърли въ борбата, люта и неравна, противъ вѣковния тиранинъ.

Сгушено въ дебритѣ на Бигла планина село Смилево е настрѣхнало. Млади девойки и невести облѣчени въ прекрасната носия, каквато може да създаде най-претенциозниятъ художникъ, носия съ своитѣ царски багри, изразяващи художествения усетъ на смилевчанки, отразяващи и прелестния кжтъ, въ който сж се родили, сж излѣзли на среща заедно съ цѣлото население на селото. Тукъ е нѣкогашниятъ сподвижникъ на Даме, дѣдо Георги Чурановъ и неговитѣ другари; тукъ сж и всички мъже и жени, които сж преживѣли възторга на възстаницитѣ и сж изпитали неистови страдания при трикратното горене на селото имъ. Съ китки градински цвѣта въ ржце и съ смилъ, събрапъ изъ планината, цѣли сияющи отъ чразвичайната радостъ, съ която свободата е преизпълнила душитѣ имъ, смилевци, посрѣщатъ съ всичкото свое въодушевление идващитѣ на поклонение съратници и съмишленици на великия Даме. Кметътъ на селото приветствува

гоститѣ съ „добре дошли“, а известниятъ на цѣлото българско общество трибунъ, който години подъ редъ по села и градове, по стѣгди и мегдани, по черкви и салони, изъ цѣла България е изливалъ възжеленията на македонския българинъ за правда и свобода — г. Козма Георгиевъ, — озаренъ съ умилителната усмивка на своя щастливъ баща, дѣдо Георги Чурановъ, съ вдъхновеното си слово изрази силнитѣ чувства, които съселянитѣ му изпитватъ отъ честта, която имъ се прави — да посрещнатъ ратницитѣ за свободата на Македония — Илинденци — и гордостта и величието на българския народъ — българската войска — крепостния актъ за владението на всички български земи отъ великия царъ на българитѣ. Отговоритѣ на началника на дивизията и на председателя на Илинденската организация, пламенни, красноречиви, съ пожеланията на всички за здраве и дълголетие на царъ и армия, за величието на България — бѣха изпроводени съ бурно ура и съ изсвирване отъ военната музика народния ни химнъ и химна на царя.

Шедствието потегля къмъ селото. Цѣла фее-рия отъ багри и радостни излияния. Красни смилевки, хванали подъ ржка стари илинденци, изразяватъ възторженитѣ имъ чувства, които гивълнуватъ. Ето ни въ селото. Накацали изъ хълмоветѣ спретнати кжци напомнятъ за строителното изкуство на смилевскитѣ майстори, които сж построили цѣла Битоля и които днесъ творятъ семейни огнища въ столицата на България. Катеримъ се къмъ църквата, предъ олтара ѝ подредени съ зеленина и цвѣта гробове на загиналитѣ въ сражения съ аскера четници, Иванъ, братътъ на Йорданъ Бадевъ, Велянъ Чикуровъ, монаха, Козма и други 30 четника събрани въ една обща гробница.

Енорийскиятъ свещеникъ на селото, младъ интелигентенъ селянинъ отъ Смилево, въ съслужение съ петима свещеника — илинденци извърши панахида. При произнасяне вѣчна паметъ всички падатъ на колѣне.

Г-нъ Ангелъ Узуновъ, чийто братъ Антонъ и Христо загинаха въ борбата, произнесе трогателни думи: — „На Илинденъ цѣла Македония се вдигна на кракъ — каза той — Борбата бѣше страшна, кървава — паднаха скжпи синове, скжпи рожби предъ олтара на свободата. Съ своята свещена кръвъ тѣ записаха най-свѣтлитѣ страници въ българската история — илинденската епопея. Илинденското възстание не донесе свободата на Македония, но то стана символъ на свободата, отъ който черпѣха сили и вдъхновение цѣли поколения, които до последния моментъ продължиха борбата, завещана отъ илинденци за освобождението и обединението на българския народъ.

„Днесъ, когато слънцето на свободата е огрѣло вече надъ измъченъ Македония благодарение мждрата политика на Н. В. Царя, днесъ, когато виждаме осжщественъ идеалътъ на Илинденци, които загинаха въ борбата, длѣжни сме да си припомнимъ за тѣхъ, да изкажемъ къмъ тѣхъ нуждната почитъ и да се поклонимъ предъ тѣхнитѣ велики и безсмъртни сѣнки.

„Илинденски герои, спете въ миръ!

Идеалът, за който се борихте и умрѣхте, е вече постигнат: днесъ Македония е свободна и приютена въ прегръдките на майка България.

„Поклонъ предъ свѣтлата ви памет!“

На отсрещната рѣтина се издига родната кжца на Даме. Негови племенници спретнато сж я подновили и въ вестибюла на II етажъ въ импровизиранъ иконостасъ се отслужи кратка молитва отъ свещеницитѣ-илинденци.

Смилевки, смилевци сж около гоститѣ — за смѣни до уши. По-старитѣ даватъ обилни пояснения за мѣстата, въ които сж се разиграли славни събития, Анастасъ Лозанчевъ, икономъ Тома Николовъ, Лука Джеровъ, Георги п. Христовъ сж предметъ на особено внимание. Презъ 1924 г. Ге-



На пътъ за с. Смилево

орги п. Христовъ съ чета е обиколилъ Смилево. Домакинитѣ, които бѣха му дали подслонъ, сж горди, че го виждатъ отново. „Ето: отъ тукъ почука, та ни даде знакъ. Тамъ бѣхте застанали всички, и ние ви отворихме“. Спомени — мили, скжпи, неувѣхващи, трогващи, възгордяващи.

Кжцата на дѣдо Георги Чурановъ — наново изградена, цѣло гъмжило 83 годишенъ вече, а той бодъръ, правъ — бузитѣ му червени — цѣли тутенки. Изправилъ глава нагоре, цѣлъ сияющъ отъ радостъ, възпѣва величието, което изпѣлва неговата душа. Подъ гърлото му, леко издуто, трепери, като когато въ майска утринъ славей въ захласъ възнася своитѣ любовни трели и пѣе ли пѣе съ своя тънъкъ, мелодиченъ гласъ:

— Вѣтъръ ечи, балканъ стени
самъ юнакъ на коня...
съ тржба зове своитѣ братя
всички на оружие
— Не щеме ний богатство
Не щеме ний пари...
Но искаме свобода,
човѣшки правдини

Слушамъ тржба като звони
Отъ планина на поляна
На тржбата знаме виси,
На знамето левъ пресвѣтлий!

Лѣтна нощъ се превалива
Изъ зелената гора,
Младъ юнакъ си конъ извожда
Изъ желѣзнитѣ врата и т. н.

нескончаеми стари битови и възрожденски пѣсни, които е пѣялъ на времето заедно съ Даме, и съ пѣнието си заразява всички и надпѣва много помладитѣ отъ него. Псалмопѣвецъ! Боже! Шо радостъ, що щастие! И всичко това заслужено, изкупено съ страдания и мжки отъ побойща и затвори. Три пжти само домъ е изжиздвалъ, цѣлъ половинъ вѣкъ въ борбата е кипѣлъ и винаги на първо мѣсто е стоялъ — билъ е ржководителъ на организацията въ селото. Всички съраждатъ неговия синъ — „Бре, Козма. Паро-липсията ти не е малка, но сигурно по-щастливъ отъ тебе нѣма — имашъ баща най-скжпо съкровище!“ И бащата облажаватъ съ достойния му синъ!

Времето вече е доста напреднало. Импровизирана трапеза се слага изъ класнитѣ стаи на училището. Кога и кжде смилевци сколасаха да изготвятъ такава вкусна и изобилна храна за многобройнитѣ гости. Кристалната — бистра като сълза — студена вода е предпочитана предъ всѣкакви други напитки. И тукъ следъ обѣда се пѣха пѣсни подъ началството на дѣдо Георги.

Гнъ началникътъ на дивизията е предметъ на най-голѣмо внимание на домакини и гости. Отъ всѣка пора на красното му лице блика сила и радостъ. Словото му — отривисто, енергично, издава високата ерудиция, която съ постояннитѣ си занимания е достигналъ. Стойка — горда, величава — отношения — искрени и прости — той е спечелилъ обаянието на всички. Всички се радватъ, всички сж горди, че за военоначалникъ на Битолската областъ е изпратенъ единъ изъ между най-достойнитѣ висши офицери на страната. Достоеенъ наследникъ на достоенъ баща — генералъ!

На площада при черквата се е развило чудесно хоро подъ звучитѣ на военната музика. Старо и младо се е нахванало на хорото и възвеличава българската свобода. Чамчето и касапското, пайдушкото и ржченицата следватъ едно следъ друго. Войници примѣсени съ смилевки обаяватъ зрителитѣ съ изященъ тактъ, съ сложностъ и елегантностъ въ стжпката.

Хорътъ отъ ученици и ученички подъ диригентството на г. кмета изпълнява разни пѣсни и декламации и разнообразява импровизираната програма на веселбата.

Денътъ наклонява вече къмъ своя залѣзъ.

При пълна тишина и особено внимание на всички г. полковникъ Мариновъ произнесе прощална речъ, въ която изрази радостта си, че му се е удала възможностъ да се поклони въ тия свети мѣста, въ които сж се развивали събития целящи освобождението на тази скжпа за насъ земя и величието на българския народъ. Благодарни за гостоприемството — трогателно-сърдечно — и изказа готовностъ по-често да обикаля Смилево.

По разнитѣ стрѣмни пжтеки всичко живо се спуща на край село. Смилевци не знаятъ какъ да изразятъ своята радостъ. 3 дни само преди това тѣ бѣха изпитали ужасна покруса. Чужди, вражи за българския народъ елементи, възползувани отъ липсата на всѣкакво оржие въ селото, на день илинденъ бѣха извършили мръсно кощунство —

нападнали селото и изтезавали кмета. Съ голи ржце, но съ силна воля и желание да омият срама на селото си, жени и старци (лѣтно време младежта е прѣсната изъ цѣлата страна по работа) освободили кмета и прогонили престѣпниците, които завлѣкли общинската пишуца машина.

Нищо чудно. Цѣлъ $\frac{1}{4}$ вѣкъ день и нощъ сърбитѣ сж сѣяли разколъ и развратъ и омраза противъ всичко българско. Следъ като сж прибѣгна-ли до всички срѣдства, които разюзданиятъ имъ шовимнизъмъ бѣ изобретилъ — убийства, побоища и грабежи, изселване отъ едно мѣсто на друго изъ кралството, прогонване вѣвъ отъ предѣлитѣ му, заточение и затворъ, присжждани отъ пристрастни сѣдилища, нарочни данъци и глоби целящи материалното опростяване на българина — следъ като съ всички тѣзи унижаващи до-столепието на властѣта, и човѣшкото достоинство на роба деяния не се дойде до обезбългаряването на страната, сърбитѣ се отрекоха отъ старото — само по себе то ще изчезне — прибѣгнаха къмъ ново-то, къмъ подраствашето. Трѣбваше да се из-изтрѣгне изъ майчини обятия младежта. Но какъ? — Доведе се отъ Сърбия всичко паднало женско. Въ Битоля само сж били открити 38 дюкяна, въ които сж се продавали жени. И не само въ гра-доветѣ. И въ с. Цѣръ — ДемиръХисарско, и въ с. Бродъ — Кичевско, и по другитѣ села — сж се открили кафани съ пѣвачици и „дури“ въ кои-то по цѣли дни и нощи се е сѣялъ разколъ и разколъ развратъ. Лумпуването у сърбитѣ е свето — защитено е отъ закона. „Кога азъ лум-пувамъ, никой не смѣ да ми прѣчи!“ — изпрѣч-ватъ се синове предъ ужасени бащи и онеща-стливени майки, и ги насилватъ съ заплаха съ властѣта да имъ отпускатъ срѣдства за блудъ и пиръ. Юноши-ученици и ученички — по цѣли нощи не се прибиратъ въ кѣщи. Отъ гуляй право въ училище, по чиноветѣ спятъ. Това разбира се, не стрѣска учителитѣ-развратници, които отъ своя страна съ изкълчване история, истина и правда довършватъ опустошението въ душитѣ на „повѣ-ренитѣ имъ възпитаници“. Изъ цѣлъ свѣтъ пре-стѣпниците слагатъ подъ запрещение — за поу-ка и назидание. Въ Сърбия катили и каторжници, пияници и развратници, обирачи и подпалвачи, по-бойници и убийци управляваха и развращаваха по-колѣнието, не день, не два, и има ли чудно нѣщо въ това, дето синове на най-достойни бащи-ро-долоуби станаха родоотстѣпници, престѣпници? Чудното е какъ престѣпността не е обхванала изцѣло обществото, а се е ограничила въ та-къвъ малъкъ процентъ, който въ най-кратко вре-ме ще изчезне, стига здравата дѣсница на властѣ-та постави всѣки на мѣсто.

Фаворизирането на чуждия елементъ въ стра-ната и на създалата се ренегатска марда, отъ друга страна, бѣ създавала истински благодетел-ствуванa маса, която, естествено, не можеше да се помири съ строгостѣта, справедливостѣта и чистотата на българскитѣ държавно обществени порядки.

„Цуритѣ“ се изгониха до една още първия день следъ прогонване на натрапниците-сатрапи. Фаворизацията постепенно отстѣпи мѣстото си предъ равенството на законитѣ. Корупцията, под-лостѣта и разврата, повсенощнитѣ пилѣния на срѣдства, здраве, сила и моралъ, сж окончател-но премахнати. Учителството, проникнато отъ све-

щенодействието на възрожденцитѣ, внесе стро-гостъ и редъ, зачитане и съхраняване чистотата на българскитѣ нрави. Настана въобще пълненъ обратъ въ създаденитѣ порядки. „До като окон-чателно не е изгубена надеждата за възврѣщане на блаженото старо време, не трѣбва ли да се на-прави опитъ да се сложатъ прѣти въ колелата на победоносно шедствуващата машина, която носи новия редъ на нѣщата? — питатъ се гузни съве-сти и чужди пропагандатори, които съ грамаднитѣ подкупи, съ които си служатъ, насѣксватъ недо-волници, които използватъ братскитѣ чувства на българската властъ, недостатъчно осведомена върху заваренитѣ порядки, но следъ всички предупреждения не ще се пипа и за напредъ съ кадифени ржкавици. Властѣта! Има ли нѣщо по-могъщо отъ нея? Тя сочи правия пѣтъ, по който гражданинѣтъ трѣбва да върви, като му гарантира всичкитѣ възможности да вложи своитѣ заложи въ своя напредѣкъ — интелек-туаленъ и материаленъ. Трѣгне ли, обаче, изъ кривъ пѣтъ, веднага тя покосва всѣкаква без-разсѣдна волностъ. Така е всѣкѣжде, така е у насъ. Всѣки на мѣстото си. На твореца — творчеството, на властѣта — управата. Жертви, неминуеми, жертви се даватъ, но всичко се оправя и ще зацари редъ и справедливостъ, напредѣкъ и благоденствие — всич-ко въ най-кратко време ще улегне и ще се премахне срама всрѣдъ македонския българинъ, толкова вѣж-делено копнеющъ за българската свобода, срамъ, който изчервява днесъ лицето му и пълни сърд-цето му съ омраза противъ нѣколцина разюзда-ни вѣроотстѣпници, помрачили чрезвичайната не-гова радостъ. Македония противъ България! Въз-можно ли е това? Сестра противъ по-голѣмата, за-читана, уважавана, боготворена като рождена майка — своя сестра — било ли е нѣкѣжде това? Не за българската свобода ли Македония води толкова борби — величави, епични? Не за свобо-дата на Македония ли България принесе въ жер-тва стотици хиляди свои синове и милиардни срѣдства! На толкова пѣти не слага ли тя на кар-та своето съществуване, за да подкрепи въ бор-бата за свобода своитѣ поробени братя?

Гоститѣ-поклонници всичко омиха и преизпъл-ниха съ радостъ и гордостъ сърдцата на смилев-чани. Най-после сбогуването завърши и колитѣ доеха надолу изъ пѣтя при нескончаемото ура и размахване кърпи на изпращани и изпращачи.

* * *

На другия день, 6. VIII сутринѣта, благода-рение любезността на г. г. Областния директоръ и Началаика на дивизията бѣ отпуснатъ бензинъ за дистатъчно коли да отведатъ илинденци на поклонение въ Св. Климентовия градъ, столи-цата на царя Самуила — Охридъ синъ — очаро-ванието, прелестѣта на новоосвободената българ-ска земя.

ВЪ ЦАПАРИ

Цапари — село на селата въ българския свѣтъ! Кацнало въ подножието на Пелистеръ пл., то посреща джчитѣ, които слънцето му изпраща щомъ като надхвърли Каймакчаланъ и Марихово и представлява гледка, рѣдко виждана изъ земния ни ширъ.

Въ рамкитѣ на Ябланица и Петрино, на Би-

гла и Баба, на Бабуна и лабиринта отъ планини образувачи завоя на Черна, предъ погледа ви се открива недогледна панорама, изпъстрена съ селища, чиито имена сж написани на почетно мѣсто въ историята на българския народъ. Въ дѣсно отъ васъ се издига Червената стена съ Братинъ-долъ, надъ него Снѣгово и Ращани, редятъ се по дължината на политъ на Пелистеръ—насамъ—Магарово и Търново, Нижо поле и Маловища — влашки села съ български имена, — нататкъ — Дихово и Брусникъ, Лахци и Буково — предградия на Битоля — предъ васъ сж Рамна и Лера, а въ лѣво — Гяватскитъ махали, надъ тѣхъ горе подъ платото Гопешъ — цинцарско село — съ което се изчерпва чуждия елементъ въ Битолско, а задъ него Смилево на Даме.

Цапарци стои въ центъра на тази панорама-пантеонъ, въ който сж си дали среща духоветъ на млади българи отъ всички краища на българската земя, дошли тукъ да сложатъ кости предъ храма на бълг. свобода, за да потвърдятъ предъ история и свѣтъ, че тѣзи мѣста отъ пами вѣка сж били, сж и ще си останатъ български, най-чисто български, дали доказателства за това съ обилно пролетата кръвъ на млади македонски българи, борили се 50 год. подъ редъ за своята свобода. И ако има селище, което е дало най-ярки доказателства за народностното произхождение на жителитъ му, това е единствено прабългарското село Цапари, което първо въ областта повдигна пламъка за своя родна църква и което даде скжпи жертви въ освободителното движение на македонския българинъ.

Още въ 1888 г. тукъ е осветенъ храмътъ на селото и при извършване на таинството освещение цапарци показаха своята удивителна храбростъ. Случаятъ е следния: Архимандритъ Козма Пречистенски полага предварително осветения антиминсъ върху светата трапеза въ олтаря. Следъ таинството освещение започва литургията. Чете се евангелието предъ светата врата на храма.

Множество власи-гъркомани се нахвърлятъ съ ножове въ ржце да рѣжатъ отъ ризницата, която е облѣкълъ свещенослужителътъ. Има опасностъ за живота му. Въ суматохата да би падналъ единъ българинъ — чернокапецъ — никаква лична отговорностъ, а полза грамадна — ще се осуети всѣкакво желание да се създава схизматическа черква. Българитъ, хиляди наброй, изненадани, сж въ недоумение. Разбрали това, надъ главитъ на гжстата маса богомолци млади и цапарци хвърчатъ като хала и се нахвърлятъ върху светотатци — цинцари и съ здравитъ си юмруци отстраняватъ ги отъ храма, въ който се бѣха опитали да извършатъ мръсно кощунство.

Повело първо борба за народностно осъзнаване, Цапари запали искрата всрѣдъ околнитъ села и едно следъ друго тѣ прогониха Фенерското духовенство, та си създадоха свои училища и църкви, съ каквито до тогава не се ползуваха. 5 години следъ това се създаде въ Солунъ революционната организация, която скоро започна да простира своята мрежа изъ цѣлата поробена страна. — И тукъ Цапарци сж на първо мѣсто.

Здрави, най-здрави българи, съ бистъръ умъ и пламенно сърдце, въ което гори неугасващъ огънь, погледъ живъ, миловиденъ, изразяващъ

даренъ отъ Бога интелектъ, снажни, юначни храбреци, темпераментъ буенъ, духъ буденъ, Цапарци прегърнаха горещо революционната борба и дадоха най-вече и най-скжпи жертви.

Имената на 142 левентъ юници отъ селото, сж написани на плочата, сложена върху общия гробъ — паметникъ, издигнатъ на площадката предъ олтаря на черквата. Преди Илинденъ и презъ самото възстание Цапарци държа високо революционното знаме и изгуби младото си поколѣние. По възрастнитъ, всички до единъ, бѣха осждени, а мнозина изпратени на заточение изъ африканскитъ крепостни затвори. Не единъ отъ тѣхъ остави кости изъ пѣтя на заточеницитъ. Амнистията, дадена презъ пролѣтътъ на 1904 г., възвърна останалитъ живи цапарци, но, изтощени отъ гладъ жажда и копнежъ по свои и по свой роденъ край, не мнозина изтраяха дълго следъ възврѣщането имъ въ бащинъ кжтъ.¹⁾

Току предъ самия олтаръ художествено изработени отъ бѣлъ мраморъ паметници се издигватъ върху гробоветъ на военни чинове, паднали презъ 1916 — 18 г. на полебрани и кандила освѣтляватъ душитъ имъ.

За да не се извърши кощунство съ коститъ на героитъ, нужна била намѣсата на сръбския владика, предизвикана вследствие настойчивото ходатайство на цѣлото село.

На 8 августъ цапарци празнуватъ преподобна мъченица Параскева. Въ конгресната програма бѣ предвидено поклонение и въ Цапари. Останалитъ въ Битоля делегати начело съ Началника на дивизията, съ взводъ войници и военна музика, сж на пѣтъ за празнуещото село. Скоро навлизаме изъ светитъ мѣста, постлани съ коститъ на незнаймо число борци — светци. Тукъ таме неизчезналитъ още окопи сочатъ мѣстата, които съ мощния духъ и челиченитъ гърди на българина сж били бранени отъ неприятелско нашествие. Червената стена, Завоя на черна, Каймакъ Чаланъ, Дойранъ и Бѣласица, преди това Силистрѣ и Тутраканъ чакъ до Прутъ и Серетъ и цѣлия Балканъ. Чаталджа и Драчъ — епопея славна на малкъ на брой но великъ по духъ народъ, който, водимъ отъ властната своя воля да избави отъ агония, отъ плачъ, робство и отъ срамъ поробенитъ свои братя, води борба неравна противъ велики сили, които срази военно и опогроми морално. Редъ села, сринати наравно съ земята, кжща по кжща сж се възобновили и въ тѣхъ е започнала наново трѣскава стопанска дейностъ — тѣ както и преди. Нивитъ, пожнати отдавна, сж вече изорани. Царевитъ обещаватъ обилна родидба. Пълна съ прелести гледка. Билото на Пелистеръ, стрѣмно-високо, изпраща хладенъ повѣй върху нажежената вече равнина. Нижатъ се селата едно следъ друго изъ подножията на паралелно издигащитъ се масиви. Село Цапари, наредено амфитеатрално изъ подножието на Пелистеръ, отдалечъ се вижда изцѣло. Скоро ние сме предъ него. 13-тѣ километра, които го дѣлятъ отъ Битоля, зимаме за 20 минути съ автомобилъ. Дълга широка пжтека води въ селото откъмъ северната му страна. Слизаме. Военната музика оповѣстява нашето пристигане. Мжже, жени, облѣ-

¹⁾ Поменикъ за 126 убити цапарци е публикуванъ въ кн. 2 (132). Год. XIII на илюстр. „Илинденъ“.

чени празнично, излизатъ насреща. Радостъ се очертава по лицата на всички. Храмътъ се изпълня съ богомолци и придружаващиятъ ни Епископъ Харитонъ отслужва кратка молитва. Предъ гроба — паметникъ се извършва панихида, следъ която се казаха трогателни слова за себеотдайността на Цапарци и на всички паднали изъ околността български витези отъ Негово Преосвѣщенство, отъ Командира на дивизията и отъ Кирилъ Христовъ. Връщаме се извънъ селото предъ братската могила, означена съ грамаденъ кръстъ. Тукъ почиватъ останките на десетки цапарци, загинали въ единъ и сѣщи бой съ аскеръ и башибозуци, дошли отъ съседното село Кажани, въ което днесъ нито единъ турчинъ не е останалъ. Спуснали черни забрадки стари жени и денъ днешенъ оплакващи свои синове, братя и мъже сж около насъ и ни разправятъ за извършения подвигъ, на който лични свидетелки сж били самитѣ тѣ.

Пищно наредена грамадна трапеза ни очаква въ дома на Христо Котевъ Вельовъ. Кжде се намириха тѣзи разкошни прибори, кани и чаши извезани съ позлатена украса! Гостби най вкусни се редятъ една следъ друга. Хлѣбъ, особено приятенъ вкусъ, месенъ съ кисело млѣко и нѣкаква специална мая — просто ни удивляватъ. Чудимъ се и маемъ — въ село на гости ли сме или на банкетъ на високопоставени лица, даденъ въ нѣкакъвъ най-люксозенъ европейски ресторантъ! По каква рецепта и кой е приготвилъ това разкошно меню! Всѣки единъ отъ гоститѣ е присѣдствувалъ на какви не трапези, но това което видѣхме въ Цапарци, е просто удивително. И не само въ тоя обилно надаренъ отъ Бога домъ. Поканата бѣше обща. Всѣки желае да посетимъ кжщата му. Но възможно ли бѣше това? Въ посетениятъ 5 — 6 кжщи, обаче, впечатления бѣха все едни и сѣщи. Спретнато издигнати двуетажни сгради съ чардаци и обширни свѣтли, просторни стаи съ кровати и столове, оледали, статуетки и картини — разна украса. Чистота — изрядна. Облѣкло — живописно. Сладкиши, плодове, напитки — отлични. Мъже и жени прекрасно се изразяватъ на хубавъ чистъ български езикъ. Обноски — учтиви, вежливи. Кжде на друго мѣсто се срѣща съчетание на добродетели, които просто поразяватъ? — питаме се и си обясняваме: — Цапарци, до неотдавна кюмюрджии, дървари, трѣгнаха изъ Америка. И, будни каквито сж, тѣ сж усвоили всичко добро отъ тамъ и сж го донесли въ селото — лошото сж го оставили на мѣсто. Прозорливи, трезви и пестеливи, спечеленото съ неимовѣренъ трудъ богатство сж вложили въ разни предприятия — нищо не сж изляли, нищо не сж разпилѣли въ безпѣтство и развратъ — и днесъ се ползватъ отъ облагитѣ на своя трудъ. Дѣ да бѣше съ всѣкиго така! Та малко ли имотъ другаде мина презъ кръчмата на безценица и днесъ семействата на опошлели бащи тънатъ въ мизерия и гладъ!

Цапарци — село на селата въ българския свѣтъ! Идете на поклонение въ Цапарци — тамъ ще почерпите примѣръ какъ трѣбва да се служи на отечество и царъ. Тамъ ще видите какъ трезви, грижливи родители създаватъ благоденствие за своитѣ потомци, и какъ макаръ до вчера въ най-черно робство, благодарение на силния български

духъ въ населението му, то е изживяло всичкитѣ прѣстѣпни буйства на сатрапи и е запазило чистото, ефирно национално съзнание, което носи съ гордостъ, крепи го и защитава съ всичкитѣ сили на своитѣ поколѣния! Цапарци!

Предметъ на особено внимание е стариятъ Лозанчевъ. Преди и презъ възстанието тукъ се е подвизавалъ и е оставилъ спомени, които сж му спечелили почитта на всички. Благодарение на изтощителната си умора, при 1 походъ той е отклонилъ другаритѣ си на брой 17. да се изкачатъ на предварителната засада къмъ върха на Пелистеръ и съ това е запазилъ отъ явна смъртъ всички. Всички други на брой 8, които преди това сж трѣгнали нагоре — до единъ сж били избити. Икономъ Тома — дяконътъ — и той е обкръженъ съ почести. Кой отъ старитѣ не си спомня за неговата църковна и революционна дейностъ! Нали и той е присѣдствувалъ на освещението на църквата заедно съ архимандритъ Козма?

Отдавна военната музика е завъртѣла буйно хоро. Младото играе, лудува, старото се възхищава отъ прелестната гледка. Старици кръсятъ се и славословятъ Бога. „Боже, истина ли е това? Та това нашъ генералъ, български генералъ ли е! И владика български! Богородице, майко, златна! запази ни, Боже отъ зло! — слушаме какъ си мѣлятъ. Цѣлото село всрѣдъ село — около хорото. Гледка омайна. Надвечеръ е. Въ далечната синева върховетѣ на планините постепенно затъмняватъ, губятъ се отъ погледа. Гяващани, дошли на гости, стѣгатъ се за пѣтъ. Трѣбва да потеглимъ и ний. Господинъ Началникътъ на дивизията, очарованъ отъ всичко видено и чуто, изразява своя възторгъ и си взема сбогомъ отъ селото, като съобщава, че това не е последното му посещение, а само първото, което въ скоро време ще бѣде повторено и потретено. Всички трѣгватъ на изпращане. Край селото колитѣ сж готови. Потегляме съ препълнени сърдца отъ спомени и душевна наслада че сме изпълнили минималенъ дългъ — поклонение предъ скжпи гробове на загинали за народъ и отечество герои — светци. До виждане Цапарци. Да не би било утрешното тържество въ с. Трапъ, не бихме се раздѣляли така скоро съ тебъ. До виждане!

Кирилъ Христовъ

Председ. конгреса илинденци Б.

Отъ мое име и отъ името на македонско-одринското опълчение въ градъ Прилепъ, приветсвувамъ въ ваше лице ветеранитѣ на великата македонска епопея — илинденското възстание и пожелавамъ на живитѣ наши учители бодростъ, здраве и животъ, за да служатъ за примѣръ на подрастващето поколѣние, нека се радватъ заедно съ насъ за осжществяването желаната тѣхна мечта обединена и велика България. Да бѣде и пребѣде въ вѣковетѣ велика обединена България подъ скиптѣра на нашия Любимъ и Великъ Царъ Борисъ III. Ура за Велика обединена България и нейния Любимъ Великъ Върховенъ Вожда Царъ Борисъ III, Царъ освободителъ.

Председ. Георги Петрушевъ.

РЕВОЛЮЦИЯ

1. Делегатитъ отъ XII-и редовенъ конгресъ на Илинденската Организация, събрани въ Битоля, въ центъра на прославеното илинденско въстание, чрезвчайно възрадавани отъ свободата, която най-после, следъ 50 годишна борба озари съ благодатнитъ си лъчи родната имъ земя, изказватъ своята най-сърдечна благодарностъ и вѣчна признателностъ къмъ своя Царь, Н. В. Борисъ III, за проявената отъ него любовъ къмъ поробенитъ братя, за неговитъ непрерывни старания и дейностъ, които доведоха освобождението на останалитъ въ робство български земи.

2. Илинденци отправятъ своитъ най-възторжени поздравъ къмъ българското правителство за мъдро проведената отъ него политика, която отъ страни всичкитъ опасности застрашаващи Царството и извоюва освобождението на копнеющия за свободата си братъ-робъ, та възликува отъ радостъ всѣко българско сърдце и вдъхна надежди всрѣдъ българитъ отъ обширната българска земя, че въ скоро време всички ще се видятъ подслонени подъ чертога на народния ни свещенъ олтаръ, както и за усилията, които тъй старателно то прилага за да излѣкува нанесенитъ отъ вражески управления рани върху новоосвободенитъ земи.

3. Вдъхновени борци за величието на българския народъ, илинденци изразяватъ своето възхищение и благоговѣние предъ саможертвата и храбростта проявени отъ българския воинъ на полето на честта и почитателно се покланятъ предъ стотицитъ хиляди жертви, които България даде за освобождението на поробенитъ българи.

Къмъ оставилитъ части отъ тѣлата си изъ браннитъ полета, къмъ майкитъ и сирацитъ на достойно загиналитъ въ войнитъ храбреци — дълбокъ поклонъ!

Смирение и поклонъ къмъ пролѣлитъ кръвта си въ неравна борба, къмъ оставилитъ кости изъ пустинни пѣтища и затвори, както и къмъ останалитъ безъ подкрепа и подслонъ майки, жени и сираци на възстаналитъ наши братя, които се бориха съ инородни завоеватели за извоюване свободата на Македония!

4. Илинденци изразяватъ своето удивление и възторгъ отъ проявеното себепристрастие и алтруизъмъ на съюзенитъ армии на Великия Райхъ, на прославена Италия, на Империята на изгрѣващото слънце, както и на всички съюзили се съ тѣхъ народи, които, водими отъ Божията промисълъ, нанасятъ всѣки часъ презъ деня — вече три години — все по-нови и по-силни поражения върху представителитъ на плутократията — поробители на цѣлото човѣчество — и създаватъ възможноститъ всѣки народъ подъ Божието слънце да заживѣе свободно въ своя домъ.

5. Творцитъ на Илинденската епопея, носители на велико-българскитъ идеали, изразяватъ своето възхищение и дълбока почитъ къмъ брата българинъ отъ освободената частъ на българското отечество за цѣлата своя преданностъ, за всичкитъ рискове на които той неведнажъ е излагалъ своето съществуване, за всичкитъ жертви, които той е понесълъ презъ войнитъ за освобождението на поробенитъ братя българи.

6. Ценейки високо свободата, ценейки своята вѣрностъ и братство по оръжие съ останалитъ въ своитъ копнежи по недостигната свобода братя, наедно съ които сж държали изпитъ предъ история и отечество за своята българска национална принадлежностъ, илинденци молятъ факторитъ — носители на Божията правда — да наредатъ така, щото нито единъ българинъ, проявилъ доблестъ и саможертва за постигане на народни идеали, да не остане подъ чуждо робство.

7. Горещи привърженици на идеята за Велика и обединена България при единенъ народъ, единъ Царь и една държава, тѣ апелиратъ за сплотеностъ около Царь и правителство: Преживяваме сѣдбоносни времена — кове се величието на Родината ни. Да се очисти всѣка гангрена застрашаваща съществуването на измъчената до вчера и възраждаща се днесъ Велика обединена България.

Всѣкакво отклонение отъ общонароднитъ ни идеали, илинденци осжждатъ най-жестоко и настояватъ да бждатъ приковани на позорния стълбъ всички отцепници безъ огледъ на положение и чинъ, които тѣ сж заемали или заематъ въ нашата обществена иерархия.

8. Сами борци за свободата, за която хиляди тѣхни братя сж пролѣли кръвта си, илинденци отправятъ най-горещи поздравъ къмъ братята хървати, получили своето освобождение едновременно съ освобождението на поробенитъ български земи, следъ разрушението на Вавилонското стълпотворение, създадено въ Версай, Ньой, и Трианонъ.

9. Горди въ своето българско съзнание, обривани свише отъ великата радостъ, която по благоволение Божие и Царска мъдростъ доживѣха; увѣрени въ вѣчността на добродетелитъ, които българскиятъ народъ съхранява и въ здравата връзка, която съществува между него и възкресилитъ на Божествената правда, въ нейното непрекъснато проявление и съществуване, отъ дълбинитъ на своята възраждана душа, илинденци извикватъ:

Да живѣе България!

Да живѣе Царьтъ на българитъ и неговата храбра армия!

Ура за българския народъ и неговитъ съюзници!

гр. Битоля, 3-и августъ 1942 г.

Председателъ на конгреса: К. Христовъ

Подпредседатели: Вл. Карамфиловъ, Хр. Настевъ

Секретари: Ант. Яневъ

Ив. Сматракалевъ

Конгреса на илинд. организация въ Б.

Господинъ председателю, предайте на конгресиститъ, наши бойни другари, нашитъ сърдечни поздравъ отъ Созополъ за свободна Македония. Нека пребжде илинденското освободително дѣло! Пожелаваме ви ползотворна работа. Здравѣйте!

Созополъ — Талиевъ, Кючукъ Саидъ паша

Поздравителни телеграми до конгреса

Битоля — Председ. конгреса илинденци.

Настоятелството и членовете на д-во „Тракий“ от страна на тракийските българи и емигранти над 500,000 души най-взторжено поздравяваме всички събрани в Битоля илинденци и чрез Вас всички останали живи борци от 1903 г. за народното ни освобождение с дълбок поклон пред паметта на загиналите тогава и в последните въоръжени борби ваши другари както и на починалите чрез течението на 39 години — при общата ни радост за постигнатото през 1940 и 1941 г. народно обединение и при вашата оправдана гордост за това историческо постижение вам по право се пада громко да напомните на народа ни, че още не е постигнат идеала, за който деситилетия се бориха останалите под чужда власт българи, здраво организирани в Македоно-Одринската вътрешна революционна организация, която през 1903 г. води както Илиндеското, така и Преображенското въстание и че още не сме достигнали естествените си изходи нито на Вардар, нито на Марица.

Да живеят илинденци с идеала на борците и жертвите от 1903 г.!

Да живее цѣлокупна България!

Да живее Негово Величество Борис III Цар на всички българи.

Председ. *Константиновъ*, зап. кап. награденъ сь ордена за храбростъ

Лазаръ Томовъ председ. илинденци Б.

На ветераните отъ илинденската епопея, изпращамъ своите топли приветствия по случай конгреса имъ.

Бойците отъ фронта гр. Кочани председателъ

Конгреса илинденци Б.

Честитъ съмъ да поздравя конгреса на живите борци в свободна Битоля и да се поклоня предъ свѣтлата памет на великаните отъ 1903 г., чиито образи блестятъ като слънца в цѣлата българска земя.

Григоръ Василевъ.

Председ. конгреса илинденци Б.

Приветствувамъ ви отъ недрата на радушния Ботевски Пиринъ и ви пожелавамъ успешна дѣлова работа. Поклонъ предъ ветераните — илинденци, които записаха сь кръвта си най-славната страница в историята на освободителните борби.

Народ. предст. *Илия Славковъ.*

Председ. илинденския конгресъ Б.

Вамъ и всички доблестни и достойни герои илинденци и борци за националната свобода по случай конгреса ви честитя годишнината отъ великото илинденско въстание, поднасямъ ви моите най-искрени и възторжени поздравии. Нека бжде свѣтла паметта на всички загинали герой светци

и нека пребжде в вѣковете живото историческо дѣло на илинденската епопея за окончателното тържество на цѣлостното ни национално обединение на всички български земи.

Народ. предст. *Петъръ Думановъ*

Председ. конгреса Илинденъ Б.

Смиренъ поклонъ предъ свѣтлата памет на загиналите илинденци за свободата на Македония. На живите борци пожелавамъ здраве и дългоденствие, за да се радват на осъществяващия идеал — обединението на българския народъ под скиптъра на нашия мждър царъ.

Ковачевъ

Полковникъ командиръ 4-та преслав. дивизия — Варна

Председ. Илинд. конгресъ Б.

Отъ брѣга на Черно море приеете моите поздравии и благопожелания по случай конгреса ви. Предъ илинденската епопея само мълча и благоговѣя. Цѣлувамъ васъ, цѣлувамъ и ония, които копнѣятъ за свободата.

Бургаски Обл. Директоръ *Гуцовъ.*

Председ. конгреса илинденци Б.

Сърдечни поздравии. Прекланямъ се предъ подвига и саможертвата на творците на Илинденската епопея, която остава паметникъ на борческия духъ, високо и чисто родолюбие на македонските българи и здрава брѣнка в веригата на българските въстания и войни за свобода и народно обединение.

Димитъръ попъ Николовъ

бившъ представителъ в Бургазъ, на задгранич. представ. на Револ. организация бившъ председател на Тракийската организация,

Илинденския конгресъ Б.

Македонското благотворително братство Княжево поздравява конгресистите илинденци и пожелава единодушие, единомислие и ползотворна работа сь пожелание идущия конгресъ да стане в Солунъ.

Председ. *Иеромонахъ Достоински*

Илинденския конгресъ в Битоля

Отъ родния градъ на Хаджи Димитъръ поклонъ предъ великите подвизи на илинденци останали вѣрни на заветите на възрожденците отъ 1872 г. При тогавашните черковни борби македонските българи направиха сь пристѣпъ пробивъ в редовете на гърцизма, очертаха народностните граници, намѣрили отражение в Санъ-стефанския договоръ, следъ освобождението стигнаха до илинденската епопея и издигнаха като знаме величавия образъ на героинята Мара Бунева и се появиха като най-големите творци на българщината. Поклонъ!

Сливенъ — *Петко Гевгалов*

Председ. конгреса илинд. организации Б.

На нашитѣ бойни другари илинденци, съ които рамо до рамо се бихме за нашета свобода, изпращаме хиляди благопожелания за ползотворна творческа работа—да доживѣемъ и видимъ цѣлокупния обединенъ български народъ. Бждете здрави.

Председ. Макед. одрин. опълчение—Бургасъ
Григоръ Паскалевъ

Председ. конгреса на илинденци Б.

Чествувайки 39 годишнината на величавата илинденска епопея въ Битоля, ние бургаскитѣ илинденци—преображенци, мислено се присъединяваме къмъ васъ и съ дълбоко вълнение споделяме родолюбивитѣ чувства, които ви вълнуватъ поради тържеството на правдата и свободата, за свободата, за която се борихме въ миналото и на която днесъ се радватъ всички живи борци и съратници на безсмъртнитѣ великани, паднали за свободата на поробенния братъ. Бждете стожеръ за обединението на цѣлокупния български народъ. Да живѣе обединена България.

На Бургаското ил. д-во Секретаръ *Ст. Добревъ*

Председ. конгреса ил. организация Б.

Отъ името на Македонската емиграция въ Бургасъ и отъ мое име отправямъ братски поздрав и благопожелания за ползотворна работа. Да пребже Велика и обединена България.

Да живѣе нашиятъ мждъръ царъ Негово Величество Борисъ III.

Председ. Мак. братство *Манолъ Чалъовски.*

Председателя Ржководното тѣло на
илинденци Битоля

Отъ мое име и отъ името на цѣлокупното охридско гражданство поздравявамъ всичкитѣ ветерани на илинденската епопея, пожелавайки имъ ползотворна работа за постигналото осъществяване на националнитѣ ни идеали, оставени въ заветъ отъ падналитѣ герои.

Кметъ: *Коцаревъ*

Лазаръ Томовъ председ. Илинденъ Б.

Вѣчна слава на дейцитѣ отъ илинденската епопея. Най-сърдечни поздравления отъ жителитѣ на Ново селската община—струмишко—по случай конгреса на всички илинденци.

Кметъ: *Костовъ*

Председ. Илинд. конгесъ Б.

Приемете нашитѣ горещи благопожелания за успѣха на народния ни идеалъ. Поклонъ предъ падналитѣ наши другари за величието на българското племе. Богъ да се смили и върху останалитѣ части отъ общото отечество. Ура. Да живѣе велика България.

Илинденци: *П. Сапунджиевъ, Д. Боцевъ.*

Илинденския конгресъ Б.

Отъ гроба на Дамянъ Груевъ, участницитѣ на панахидата поздравяватъ конгреса.

Окол. управителъ *Гавловъ* — Берово
Кметъ: *Поповъ* — *Владимирово*

Председ. конгреса илинденци Б.

Отъ името на гражданитѣ въ Кочани и отъ мое име възторжено приветствувамъ васъ и делегатитѣ съ пожелания за дългоденствие, за да се радвате на плодетѣ на великото дѣло на Илинденъ — обединение на цѣлокупния български народъ.

Грубешлиевъ, кметъ на Кочани.

Председ. конгреса илинденци Б.

Празнувайки въ село Вранещица празника на илинденци, чрезъ васъ г. Председателю, сърдеченъ поздравъ на живитѣ участници отъ илинденското въстание, поклонъ предъ скъпата паметъ на загиналитѣ.

За жителитѣ на село Вранещица, Кичевско,
Кметски намѣстникъ *Д. Я. Скаевъ*

Председ. конгреса Илинд. организация Б.

Отъ мое име и отъ името на македонската емиграция Ямболъ приветствуваме делегатитѣ на конгреса и пожелаваме ползотворна дейностъ. Покланяме се предъ величавото дѣло на Илинд. епопея, която като не угасимъ фаръ освѣтява идеала на иднитѣ поколения за изграждане велика, обединена, благоденстваща България. Поклонъ предъ безбройнитѣ гробове на падналитѣ за свободата илинденци.

Председ. Макед. братство *Ламбо Серафимовъ*

Председателя конгреса Илинденъ Б.

Илинденци отъ Сѣресъ и околията Ви поздравяватъ братски по случай първия конгресъ въ свободна Македония. Илиндеци отъ Сѣреско напълно се присъединяваме къмъ решението на историческия конгресъ, неотклонно Ви следваме на всѣкжде и всѣкога пожелаваме въ близки дни пълна свобода на неосвободенитѣ още братя.

Борчески поздрав и до илинденци *подоф. Козовъ*

Сматраклевъ, конгреса Б.

Предайте сърдечнитѣ ми поздрав и конгресиститѣ, умрѣлитѣ Богъ да ги прости вѣчна паметъ, на живитѣ Богъ умъ да имъ дава за изпълнение идеалитѣ на цѣлокупна България.

Петъръ Георгиевъ

Председ. конгреса илинденци Б.

Моитѣ благопожелания за ползотворно решение за благото на народа ни.

Джаровъ

Битоля, председ. конгреса илинденци.

Живитъ илинденци въ Пазарджикъ възторжено поздравляваме конгресиститъ отъ Илинденското и Преображенското въстания въ Македония и Тракия за освобождението си. Поклонъ предъ падналитъ борци — светци за свободата на Македония и Тракия.

Председ. д-во Илинденъ — адвокатъ *Икономовъ*.

Председателя конгреса Б.

Илинденци, живущи въ Добричъ, Ви изпращатъ братски поздрав по случай конгреса на илинденската епопея, увѣрявайки ви, че неуклонно ще изпълнятъ взетитъ решения за благото на цѣлокупна България. Поклонъ предъ падналитъ борци за свободата на Македония.

Председ. д-во Илин. *Ст. Стояновъ*

Илинденска организация Б.

Македонското благотворително братство въ Бѣла-Слатина Ви поздравлява по случай 12 конгресъ, 39 години отъ илинденското въстание и ви пожелава ползотворна работа.

Председателъ: *Ил. Атанасовъ*

Конгреса илинденци Б.

По случай 12-тия редовенъ конгресъ на илинденци, македонското братство Доленъ-Чифликъ, Варненско, ви пожелава ползотворна работа. Да живѣе цѣлокупна велика България!

Председателъ: *Илиевъ*

Илинденци, конгреса Б.

Отъ тихия Дунавъ желяемъ ползотворна дейность за обединение цѣлокупния Български народъ. Да живѣе Царъ обединителя, хубавата народна армия, освободителя Хитлеръ и неговата войска.

Илинденъ Русе

Илинденски конгресъ Б.

Поздравлявамъ илинденцитъ конгресисти. Вѣчна слава на илинденцитъ революционери паднали въ борба за свободата на Македония. Пожелавамъ дълголѣтие и здравие на живитъ илинденци. Да живѣе освободена Македония.

Председ. на Врачанското македонско братство

Др. Атанасовъ

Председ. конгреса Илинденъ Б.

Следъ отслужената панахида и молебень масово посетени отъ гражданството и официалнитъ власти, старитъ илинденци отъ Ксанти отправятъ братски поздрав до конгресиститъ въ историческата Битоля и мислено присѣдиняватъ своитъ чувства въ днешния помененъ конгресъ за илинденци

Георги Христовъ

отъ Хрупица, Костурско

Конгреса илинденци Б.

Братството Ви пожелава ползотворна дейность. Дано идущиятъ конгресъ стане въ Солунъ при напълно освободена Македония къмъ майка България.

Видинъ — Председ. *Климентъ попъ Наумовъ*

Председ. Илинденския конгресъ Б.

Вѣчна память на илинденскитъ горой — свещи, паднали за правдата и свободата, на живитъ борци слава, слава, слава.

София

Секретаръ комитета *Дранговъ, полк. Илчевъ*

Председ. конгреса Илинденци Б.

Илинденъ е чадо на цѣла Македония. По-крайнинитъ сж били вѣчно пазители на народъ и земя, страдалци кждето страдатъ и сега. Всѣко посегателство и отъ Бога е светотатство. Дебърската братствена организация само така прегръща илинденци.

Председателъ: *Полковникъ Стаматовъ*

Конгреса на илинденцитъ Б

Приветъ, поздрав по случай емиграцията на оная, източно-българска земя, чиито синове възстанаха следъ васъ въ подкрепа на освобождаването на Македония. Ние всѣкога сме били убедени, че Македония е българска земя, — която трѣбва да принадлежи на България.

София

Бившъ председ. на тракийската организация
Иванъ Ормандишевъ

Илинденски конгресъ Б.

На загиналитъ и живитъ илинденци — мъченици и творци на великия подвигъ — народната ни гордостъ за извоюване свободата на родната ни българска земя, благоговѣенъ поклонъ и вѣчна слава.

Ресенско братство „Трайко Китанчевъ“

Председателъ *Коста Николовъ*

Председателя конгреса Илинденци Б.

Благоговейно преклонение предъ творцитъ на Илинденската епопея, която прослави Македония, обезсмърти дейцитъ и стана предвестникъ на свободата и обединението. Вѣчна да бжде памятьта на покойникитъ! Слава на живитъ илинденци! Напредъкъ, величие и благоденствие на България!

София, Предс. д-во „Добруджа“: *Ангелъ Стояновъ*

Томовъ, Лозанчевъ, Киселинчевъ Илинденски конгресъ въ Битоля.

Моля на тазвечерната другарска трапеза излейте чаша вино за вѣчна память на загиналитъ презъ илинденското въстание герои отъ почнатото, но недовършено дѣло.

Лука Грунчевъ, бившъ ржководител на Стружкия револ. районъ.

Илинденският конгресъ въ Б.

Македонското женско благотворително дружество въ София най-сърдечно ви поздравява съ знаменитата дата на епохалното Илинденско въстание, което е главният виновникъ за откриването на сиропиталище „Битоля“. Неизмѣримо голѣмитѣ жертви, които Македония и Одринско понесоха нредъ олтара на своето отечество, сега се увѣнчаха съ ореола на свободата. Да крепне и пребъде велика България въ вѣковетѣ!

Председателка: *Олга Радева*

Конгреса Илинденци въ Б.

Братски поздрави отъ Стара-Загора вамъ илинденци, които съ своитѣ подвизи създадохте легенди въ душата на българския народъ. Дѣлата на героитѣ революционери въ Македония и Тракия ще блестятъ като бисеръ въ нашата история.

Председателъ: *Хаджи Василевъ*

Предс. Илинденския конгресъ въ Б.

Охридското братство въ София приветствува Илинденци и пожелава за вѣчни времена да пребъде дѣлото на илинденци.

Председателъ: *Крумъ Чудовъ*

Председ. конгреса Илинденци въ Б.

Членовѣтъ на Прилепското братство въ София се прекланятъ съ дълбока почитъ предъ светлата паметъ на падналитѣ герои отъ Илинденското въстание. Изпращамъ братски поздрави на живитѣ илинденци, честитя конгреса имъ въ Битоля и 39 години отъ славното илинденско въстание, като имъ пожелавамъ ползотворна дейность, за да доизградятъ великото българско освободително дѣло.

Председателъ на Прилепското братство:
Годоръ попъ Адамовъ

Предс. конгреса Илинденци въ Б.

Тиквешкото благотворително братство въ София поздравява илинденци въ свободна Македония и имъ пожелава бодрость и ползотворна работа.

Председ.: *Христо попъ Антовъ*

Председателя конгреса илинданци въ Б.

Битоля, крепостта на здравия български духъ, е свидетелъ днесъ на възторга на младитѣ, на радостта, умиленieto и гордостта на илинденци! Заслужено тържествуваме, защото пледата синове на Македония, смѣли и безстрашни, дигнаха знамето и въ неравна борба очудиха свѣта, понесоха най-голѣмитѣ страдания, дадоха скъпи жертви и създадоха ненадминатата епопея — Илинденъ. Синовѣтъ на легендарния Пиринъ, сподвижници на великата Македония, се прекланятъ предъ безкрѣстнитѣ гробове на падналитѣ илинденци. Отдаваме слава! Вѣчна признателность къмъ падналитѣ, изпращамъ братски поздрави на живитѣ.

Предс. Д-ство Илинденъ въ Неврокопъ:
Попивановъ.

До председ. на Илинд. организация въ Б.

Г-нъ председателю, по случай първия конгресъ въ Македония приемере нашитѣ сърдечни благопожелания и привети отъ братството „Гоце Дѣлчевъ“ въ Криводолъ, Врачанско.

Братството

Предс. Илинденската организация въ Б.

Банско изпраща сърдеченъ поздравъ отъ хайдушкия Пиринъ на илинденци въ историческа Битоля.

За председателъ: *Сирлещовъ*

До предс. на илинд. конгресъ въ Б.

Поради нередовность на съобщенията не можемъ да дойдемъ. Борческо Берово поздравява всички млади и стари конгресисти и желае пълненъ успѣхъ въ дѣлата имъ.

Председателъ: *Кантуровъ*

Конгреса илинденци въ Б.

Щастливъ се считамъ да поздравя първия конгресъ на старитѣ ветерани въ свободна вече Македония, които преди 39 год. за свободата на брата робъ изсипаха гнѣва си върху ордитѣ на отоманската империя. Богъ да помага трицвѣтани гордо да се вѣй отъ синия Охридъ до Черно море, и отъ Дунава до Бѣло море! Дерзайте за велика България!

Предс. Драмската орган.: *Ив. Харчаровъ*

Председит. конгреса илинденци въ Б.

Поздравете господа делегатитѣ отъ драмчани, които като всички герои за свободата взеха участие въ илинденската епопея съ всички физически и морални сили. Нека се подчертае, че нѣма сила, която ще сломи волята и стремежа ни да обезпечимъ свободата.

За председателъ — секретаръ: *Стояновъ*

Председателя на събора Илинденъ Б.

Запаснитѣ офицери въ Прилепъ съ възторгъ следятъ Вашитѣ дѣла и черпятъ поука за вѣрность къмъ общо българскитѣ въждѣления подъ девиза — единъ царъ, една държава, единъ народъ.

Председателъ запасни офицери *Д-ръ Бърдаровъ*

Председ. конгреса Илинденци Б.

Отъ политѣ на легендарнитѣ Пиринъ и Рила, гдето отъ вѣкове е бушувалъ борческия за свободата български духъ, Горно Джумайскитѣ ви другари поздравяватъ конгреса съ най-топли и най-сърдечни привѣтствия. Вие герои на една епопея, щастливи сте, че доживѣхте да видите сбъднати идеалитѣ на обединена велика и мощна България. Дано Всевишниятъ помогне идния конгресъ да стане въ Солунъ, царичата на Бѣлото море, люлката на славяно-българската култура и просѣта.

За Илинденци: *Гьорчо попъ Ангеловъ*

Председателя конгреса Илинд. организации Б.

Дружеството на бойците от фронта в Прилеп честитва Ви историческия конгрес и пожелава изпълнение на всички ваши желания за доброто на обединената ни родина и Великия ни Вожд поет Н. В. Царь Борисъ III. Да живѣе цѣлокупна голѣма България.

Председателъ: *Подпор. Вейкърповъ*

Конгреса илинденски Б.

Братски поздравя на първия илинденски конгрес в тяхния свободен Иерусалимъ. Живитъ илинденци тържествуватъ, а духоветъ на падналитъ герой се успокоиха. Идеалътъ ни се осъществи: Македония е свободна! Да живѣе Негово Вел. Царь Борисъ III и неговия свободенъ народъ! Да пребже велика България!

Илинденъ *Плѣвенъ*

Председ. конгреса Илинденъ Б.

Отъ името на пострадалитъ в войнитъ отъ Плѣвенско, поздравявамъ илинденци на първия конгрес в новоосвободената Македония близо до гробоветъ на героитъ в илинденското възстание. Духоветъ на светцитъ сж вече спокойни. В цѣла Македония нѣма вече вражески кракъ,

Председателъ: *Аспарухъ Цвѣтковъ*

Конгреса илинденци Б.

Поклонъ предъ паметта на героитъ илинденци, възторжени поздравя на живитъ братя. Днесъ илинденци заседаватъ в своята свободна Битоля! Да пребже свободна и обединена България подъ скиптъра на любимия Царь Борисъ III. Вѣчна слава на илинденци

Македонско братство Плѣвенъ

Предс. илин. конгресъ Б.

Дружество Илинденъ Пловдивъ приветствува Васъ и конгресиститъ и благопожелаваме ползотворна работа. Идния конгресъ в Сооунъ, престолния градъ на цѣлокупната свободна Македония

председателъ: *попъ Стефановъ*

Предс. илинденския конгресъ Б.

Македонскиятъ хоръ „Пиринска пѣсенъ“ поздравява конгресиститъ съ пожелание до година в Солунъ.

Пловдивъ, председателъ: *Бобончевъ*

Битоля Предс. конгреса илин. организация

Дружеството на бойците отъ фронта Ви чести историческия конгрес и пожелава ползотворна работа за доброто на обединеното ни отечество и великия ни вождъ Н. В. Царь Борисъ III. Да живѣе цѣлокупна България.

Крушево, предс. *Василъ Николовъ*, аптекаръ

Битоля, предс. илинденския конгресъ

Отъ името на Македоно-одринскитъ опълченци в Крушово и околията, поздравявамъ бойнитъ другари илинденци, създателитъ на илинденската епопея. Пожелавамъ Ви ползотворна работа за доброто на илинденци, за обединената ни родина и за мъдрия ни вождъ Н. В. Царь Борисъ III. Да живѣе цѣлокупна и велика България.

председателъ: *Стойчевъ*

Битоля, председателя Илинденския конгресъ

Отъ името на останалитъ живи илинденци отъ Крушово и околията изпрашамъ сърдечни поздравя на делегатитъ и имъ пожелавамъ ползотворна работа. Същайте се и за братята илинденци, останали подъ чуждо иго. Да живѣе цѣлокупна и Велика България.

Председателъ *Клисаровъ*

Предс. илинденската Организация Битоля.

Битолската женска културно просвѣтна дружба в София изпраща сестрински привети на конгресиститъ заседаващи в свободна България, свободна Битоля. Осъществиха се идеалитъ на нашитъ труженици. Пожелаваме ползотворна работа.

Председателката.

Конгресъ илин. организация Б.

Приветсвуваме конгресиститъ съ благопожелание чествуване четиридесетъ годишнината да стане тамъ, където то бѣ замислено при цѣлокупна свободна Македония и Тракия.

Предс. *Илия Димитровъ*
Македон. братство — Перникъ,

Конгресъ илин. организация Б.

Поздравя на конгреса, пожелаваме ползотворна дейность и велико бѣдаше. Дигнете високо знамето на свободната ни родина при естествентъ граници на цѣлокупна обединена и Велика България. Богъ е съ насъ!

Перникъ, Предс. братството Илинденъ *Яневъ*.

Председ. конгреса илинденци в Б.

Скжпи герои на борческа Македония! В тържественитъ минути, когато надъ васъ витаятъ духоветъ на падналитъ ни другари, щастливо окриляни съ подкрепата на останалитъ живи илинденци, вие почвате да свещенодействате. Азъ, отъ името на моитъ другари и отъ името на членозетъ на Енидже-Вардарското благотворително братство в София ви пожелавамъ плодотворна работа, Богъ да дарува здраве и сила, за да дадемъ последна данъ за освобождението и на останалитъ подъ робство наши братя, та всички да се радваме на велика, мощна и благоденствуваща България.

Председателъ: *Димитъръ Яневъ*

Предс. илин. конгресъ Б.

По липса на превозни сръдства идването на избранитѣ делегати отъ д-во Илинденъ въ Крушово е невъзможно. Опълномоощаваме Христо Танушевъ, Кукевъ, Велко Пецановъ и Григоръ Божиновъ да представляватъ д-вото ни.

Председателъ: *Клисаровъ*

Предс. илинденския конгресъ въ Б.

Отъ долината на Струма и подножието на легендарния Пиринъ най-сърдечно приветствувамъ конгреса и му пожелавамъ ползотворна дейность.

Предс. д-во Симитли: *х. Константиновъ*

Предс. илинденския конгресъ въ Б.

Отъ името на Костурското братство сърдечно поздравляваме конгресиститѣ като имъ пожелаваме ползотворна дейность специално за още неприсъединенитѣ къмъ България околии. Сжщевременно моля конгресиститѣ да си спомнятъ за своитѣ загинали другари илинденци-костурчани: Лазаръ п. Трайковъ, Чекаларовъ, Розовъ, Кляшевъ, родината на които и днесъ продължава да се тормози по новъ модеренъ начинъ, нечувана инквизиция отъ новитѣ окупатори. Моля конгреса да вземе специална резолюция, съ която да порицае това. Съ благопожелание, че презъ 1943 год. илинденския конгресъ ще се състои въ сърдцето на илинденъ — Костурско. Оставамъ съ дълбока почитъ.

София—предс. Костурското братство: *Сп. Василевъ*

Предс. конгреса на илинденци въ Б.

По оросенитѣ съ кръвта на илинденци и преобращенци наши земи Македония и Тракия цъвнаха на свобода народни цвѣта. Съ тѣхъ кичимъ гробоветѣ на знайни и незнайни борци великани отъ 1903 г. Вѣчна слава на падналитѣ герои! Тракийката свето пази спомена отъ илинденската и преобращенска епопеи, като живи образци на всеотдайна обичъ къмъ родина, царъ и народъ, сочейки за примѣръ вашитѣ подвизи и дѣла. Съ пламененъ възторгъ тя вдъхва националното съзнание въ душитѣ на чадата си и създава достойни ваши последователи. Презъ 1903 г. вие съ кръвта и живота си подготвихте свободата и обединението на българския народъ. Днесъ синоветѣ ни съ сжщия пламъ, съ себеотрицание идватъ следъ васъ, за да доизградятъ възхода, благоденствието и величието на обединена майка България. Нека това бже за васъ, скъпи храбри илинденци, моралната народна награда.

За всички тракийки въ София: *Евд. Каринтова*

Предс. конгреса на илинденци въ Б.

На творцитѣ на великата илинденска епопея прокуденитѣ македонски българи отъ родни огнища, установени на мѣстожителство близо до старопрестолния градъ на царъ Асеня, пожелаваме скоро време да маршируватъ въ Солунъ, — вѣжделената мечта на България.

Мак. братство Горно Воденъ Асеновградско

Конгреса на илинденци въ Б.

Възторжено поздравляваме ветеранитѣ борци илинденци, които доживѣха да видятъ почти осъщественъ идеалъ, за който бѣха готови да дадатъ живота си. Радостта ни е двойно по-голяма, че и нашето родно Смилево има скромненъ дѣлъ въ великата илинденска епопея. Поклонъ предъ всички жертви около тоя подвигъ начело съ великия апостолъ Даме Груевъ, съ пожелания да доживѣеме и видиме въ границитѣ на велика и обединена България всички родни братя, за чиято свобода бѣхте готови да се жертвувате въ младини. Пожелаваме успѣхъ на историческия ви конгресъ.

Смилевско братство въ София: *„Даме Груевъ“*

Предс. на илинденския конгресъ въ Б.

На живитѣ участници въ най-величавитѣ борби на нашето племе, събрани на конгресъ въ Битоля, огнището на илинденската епопея, македонската емиграция въ Асеновградъ поднася възторжени приветствия и смирена почитъ. Нека Богъ ви дари дни да доживѣете великия празникъ на пълното ни национално обединение. Предъ светлата паметъ на падналитѣ въ чужденъ подвигъ ваши другари светци, благоговейно се прекланяме.

предс. на братството: *Ванчевъ*

Предс. конгреса на илинденци въ Б.

Членоветѣ на арменското читалище „Кричанаръ“ се покланятъ предъ светлата паметъ на героитѣ-илинденци и изказвайки своитѣ сърдечни благожелания на конгресиститѣ, имъ желаватъ искрено ползотворна дейность. Да живѣе освободена Македония!

София, *Настоятелството*

Конгреса Илинденци въ Битоля

Бойцитѣ отъ фронта и запаснитѣ офицери отъ искърския край поднасятъ възторжени привети на първия конгресъ на илинденци въ свободна Македония, като желаятъ ползотворна работа въ крепостта на българщината. Да бже вѣченъ лозунгъ — гордъ български духъ — на илинденци — залогъ на единна велика и могъща България подъ скиптъра на българскитѣ царе.

Предс. д-во на бойцитѣ и о. з. офицери въ Мездра: *Йорданъ Кръстевъ*

До г. предс. и г-да илинденци Б.

Вѣчна паметъ на падналитѣ герой, честь и слава на живитѣ:

София—аптекарь: *Лазаръ Гуновъ* отъ Леринъ

Конгресъ илинденци Б.

Поздравлявамъ най-сърдечно конгресиститѣ илинденци въ свободна Македония, като желая твърди решения.

Мездра—*Петъръ Бѣлевъ*, илинденецъ

Инж. Христо Станишевъ, при пом. кмета Б.

Покланямъ се дълбоко предъ свѣтлата паметъ на славно загиналитъ за свободата на Родината самоотверженици илинденци-герои и сърдечно поздравявамъ тѣхнитъ живи другари, като пожелавамъ за дълги години крепко здраве и бодростъ и все тѣй народополезна дейностъ за растящото всестранно преуспѣване на обединеното отечество. Съжелявамъ, че по здравословни причини не съмъ между Васъ.

А. Тошевъ

Предс. конгреса на илинденци въ Б.

Братски поздравя на участващитъ на конгреса на илинденци и пожелания за блѣскави успѣхи въ предстоящата дейностъ на организацията. Много скърбя, че и азъ поради болестъ не съмъ помежду ви въ хубава и свободна Битоля въ тоя тържественъ исторически моментъ.

Лазаръ Димитровъ

До Госп. Председателя на XII конгресъ на илинденската организация въ гр. Битоля

Уважаеми г. Председателю,

Съ настоящето си желяемъ да Ви поздравимъ Васъ и г. г. делегатитъ на XII конгресъ на организацията Ви състоящъ се въ нашия градъ, отъ името на всички **запасни подофицери** отъ гр. Битоля и околията, организирани въ **Запасното Подофицерско дружество „Червената стена“**.

Ние Ви благодаримъ за честта, която укажете на нашия градъ, като го избрахте за мѣсто на **първия вашъ конгресъ** следъ освобождението на Македония, за което освобождение Вие преди 39 години вдигнахте голѣмото Илинденско въстание.

Тогава, въ ония кървави и героични дни, Битоля бѣше огнището и центъра на въстанието.

Ето защо много сполучливо и напълно заслужено, Вие, останалитъ живи герои-борци отъ тази героична епопея, следъ като зората на свободата най-сетне озари многострадалната Македонска земя и се постигна обединението на Българския народъ въ една държава, избрахте именно Битоля за мѣсто на Вашия първи конгресъ следъ освобождението.

Българскиятъ запасенъ подофицеръ преди да извърши своитъ величави дѣла и победи при Лозенградъ, Одринъ, Чаталджа, Каймакчаланъ, Червената стена, Завоя на Черна, Дойранъ, Тутраканъ и др. имаше за пжтеводна звезда и примѣръ: Шипка, Сливница и Илинденъ 1903 г.

Вие бѣхте неговитъ първи учители какъ се мре за свобода и Родина.

Като Ви поздравяваме, пожелаваме Ви ползотворна конгресна работа и мждри решения, извикваме

Да живѣе България.

Да живѣе Царъ Борисъ III

Да живѣе Илинденската организация.

гр. Битоля, 2 августъ 1942 г.

Председателъ: Васелинъ Найденовъ

Секретаръ: Владо Божковъ

Предс. конгреса илин. организация Б.

Спомняйки си величавитъ борби и кръвни жертви на нашитъ братя, бащи и дѣди въ днешния исторически день, нека се поклонимъ и предъ светлата паметъ на трагично загиналитъ за родъ и родина и пладнешки избити изъ улицитъ на гр. Кавала илинденцитъ костурчани и други: Минчо Анастасовъ Масовски, Панайотъ Анастасовъ Масовски, Никола Каракановъ алаха, Сидеръ Неврокопски, Паскалъ и други чийто сираци гръцката държава обезнаследи или ошети и постави въ крайна мизерия, построявайки казарми върху тѣхнитъ градини и ниви или ги раздаде на пришелци азиатски гърци. Страдащи и намиращи се и днесъ въ немотия, тѣ очакватъ родната държава да ги оземли и да поиска възмездие и обезщетение отъ гръцката държава за нанесенитъ щети за интерниранитъ изъ островитъ миналата година близкитъ роднини и почитатели на войводитъ илинденци: Апостолъ Полековъ, Василъ Полековъ, Никола Лазаровъ, Дино Кировъ, Димитъръ Тодоровъ, Ламбро Торосеовъ. Иванъ Коренчевъ, вдовица Целя Масовска и Апостолъ Масовски, Мария Масовска и синове: Христо, Илия и Панайотъ Масовски, Петъръ Анастасовъ, Василъ Неновъ, Христо Кутонуровъ и др. илинденци.

Кавала — Пенсионеръ: Методи Стършеновъ

Предс. конгреса на илин. Б.

По случай празнуването епопеята на илинденското въстание за свободата на Българския народъ, приветствувамъ съ почитъ живитъ дейци за народното обединение. Поздравявамъ цѣлия съборъ и се прекланямъ предъ борческия духъ на всички загинали героини и герои. Тѣ се погребяха въ знайни и незнайни гробове, за да възкрѣсне цѣлокупния български народъ въ своето величие. Пожелавамъ на всички ни безкористна дейностъ, обладани съ духа и силата на пророка Илия, борба вѣчна, борба за правда между човѣцитъ на земята, любовъ къмъ човѣка и Бога съ пълна вѣра въ великия мѣздовъздателъ, който води къмъ успѣхи, благоденствие и величие.

София — Костадинъ Т. Бояджиевъ,

Антонъ Кецкаровъ, илин. конгресъ Б.

Покани конгресиститъ да посетятъ Охридъ за да видятъ поне отдалечъ отъ височинитъ на Самуиловата крепостъ хубавата Струга, Струга на Миладинови, Матовъ, Чакърровъ, както и величествения манастиръ Св. Наумъ.

София — Лука Групчевъ,

бившъ ржков. струж. револ. районъ

Предс. конгр. илин. организация Б.

Събрани въ политъ на дивния Пелистеръ за да чествувате постигнатия блѣнъ на свободна Македония, азъ ви изпращамъ своя другарски поздравъ и заедно съ васъ се поклонямъ предъ сѣнкитъ на хилядитъ паднали за освобождението на поробенитъ до вчера наши братя отъ Македония. Да бжде вѣчна скжпо изкупената свобода.

Георги Занковъ,

бившъ предс. на илин. организация

Битоля, предс. на илин. конгресъ

Дълбоко скърбя, че сериозна болест ме възпрепятства да бъда между Васъ на имениния илинденски конгресъ. Отъ все душа изказвамъ моитъ най-сърдечни и възторжени поздрави на почитаемиѣ делегати и конгресисти. Нека героизмътъ и високото себеотрицание на илинденскитъ герой служи на младата ни генерация като примеръ за назидание при доизграждане величието на цѣлокупна България, въ която редътъ и справедливостта бждатъ основнитъ начала за нейния просперитетъ. Покланямъ се предъ паметта на падналитъ илинденски герой и молиствувамъ живитъ да дочакатъ още по щастливи дни за обединения ни народъ.

Сѣресъ — *Тане Войвода*

Предс. Илинд. конгресъ Б.

Поздравлявамъ всичкитъ делегати на конгреса. Пожелавамъ добъръ успѣхъ.

Никола Досевъ,

Сѣресъ, бившъ Мариовски войвода

Конгреса илинденци Б.

Здравѣйте скъпи другари. Желая Ви ползотворна работа за България.

Ивайловградъ, *Пандо Б. Веляшковъ*

Конгреса Илинденци Б.

Приветъ на борцитъ.

четникъ отъ четата на Сотиръ Атанасовъ, Дочо Лозановъ — Рибарица — Тетевенско.

г. Председ. илин. конгресъ Б.

Приемете моитъ най-сърдечни поздравления. Дано до година празнуваме четиредесетгодишнината на чувония Илинденъ при пълно национално обединение.

Асеновградъ — *Константиновъ*

Ефгимовъ, Конгреса илинденци Б.

Поздравъ илинденци, покой на покойнитъ, здраве на останалитъ, че доживѣхме да видимъ Велика България.

Солудервентъ,

Организаторъ илин. *Владо Бобошевски.*

Битоля, Предс. на илин. конгресъ

Поздравете конгресиститъ и паметта на починалитъ революционери — бившъ войвода

Спиро Келемановъ — София

Предс. на илин. конгресъ Б.

Поздравете първия конгресъ въ освободена Македония. Поздравете конгресиститъ.

Александъръ Ивановъ, бившъ четникъ — София

Предс. илинд. конгресъ Б.

Оборище запали искрата за свободата Смилево за обединението. Илинденци, Синове на възрожденцитъ, съ кръвта си очертахъ синоритъ до кжде се говори българска речъ. Сърдеченъ приветъ на живитъ, поклонъ предъ свѣтлата паметъ на починалитъ.

Александъръ Чукуровъ

Предс. конгреса илинденци Б.

Възторжено поздравлявамъ конгреса на вѣчнитъ илинденци герои, заседаващъ въ дивната македонска царица Битоля. До година за вѣчни времена въ Солунъ.

Плѣвентъ,

Георги Ивановъ, хлѣбаръ.

Предс. конгреса илин. Б.

Желая ползотворна работа, следващата година конгреса да бжде въ Солунъ.

Г.-Джумая

Таневъ

Лазаръ Томовъ, предс. илин. организация Б.

Поздравлявамъ ратницитъ илинденци, водители на Македония. Поклонъ предъ падналитъ въ борбата. Да живѣе велика и обединена България.

Г.-Джумая

Георги Захариевъ

Предс. конгреса илинденци Б.

Приветствуваме конгресиститъ. Пожелаваме мѣдри решения за велика България. Слава на любимия Царъ, вѣчна признателностъ на Хитлеръ и Мусолини.

Кочане,

Наковъ, Пендовъ

Лазаръ Томовъ, предс. илин. организация Б.

Сърдечни благопожелания за плодна работа и успѣхъ на конгресиститъ.

Куманово.

Малински

Битоля, предс. на конгреса на илин. организация

Пожелавамъ ви плодотворна работа. Много съжалявамъ, че вследствие на болестъ отсъствувамъ.

Скопие,

Василь Пачеджиевъ

Предс. конгреса илинденци, копие в. „Пелистерски гласъ“ Б.

Илинденъ отъ 1903 г. е символъ на величави борби. Илинденъ отъ 1941 г. е сбжднатъ блѣнъ — свободата на Македония, за която се борѣхме. Поклонъ предъ паметта на загиналитъ герой и героини, а на живитъ възторженъ поздравъ изпраца единъ отъ основателитъ на илинденската организация, който десетки години се е борилъ съ мечъ, перо и слово за тази свобода. Да пребждатъ въ вѣковетъ подвизитъ на илинденци! Сърдечна възхвала на освободителитъ и на върховния вожда на Българитъ. Да крепне и всемогща да бжде обединена България! Ура!

Хасково,

Христо Александровъ Божковъ

Предс. конгреса на илинден. организация Б.

Възторжено поздравлявам конгреса на Илинденци въ историческия градъ Битоля, кждето заседаватъ и наши колеги. Пожелавамъ на конгреса здрава народополезна работа въ духа и заветитѣ на Даме Груевъ и другаритѣ му. Да живѣе цѣлокупна България!

Св. градъ
Георгиевъ, Саманджиевъ, учители, пенсионери

Предс. конгреса Илинденски Б.

Съ чувство на дълбока признателностъ за осъществяване на националния идеалъ, за който сж допринесли тѣзи свѣтли имена, които създадоха идеята за откриването на конгреса на илинденци (техници) поздравлявамъ Ви и желая ползотворна конгресна дейностъ за оправдаване срѣдствата и довѣрието на върховната управителна властъ.

учителъ *Константиновъ Димитъръ Поповъ*
родомъ отъ с. Неретъ, Леринско
живущъ с. Огняново, Неврокопско

Предс. илинденския конгресъ въ Б.

Борбата за народна свобода е света и славна въ историята! Поклонъ на падналитѣ герои! За живитѣ пожелавамъ да видятъ уголѣмена повече България.

Д. Баня: *Сава Банковъ*

Конгреса на илинденци въ Битоля

Поклонъ предъ светлата паметъ на падналитѣ и приветъ на живитѣ борци рушители на страшната империя — днесъ най-щедро възнаградени отъ провидението.

За емиграцията въ Несебъръ: *Занешевъ*

Предс. конгреса на илинденци въ Б.

Поклонъ предъ възкръсналитѣ гробове на загиналитѣ за Македония! Здраве и крепкостъ на живитѣ, за да служатъ за подържане и стожеръ на българството.

гр. Шуменъ. *Младенъ Даскаловъ*

Конгреса на илинденци въ Битоля

Приветствуваме борцитѣ за свободна и обединена България. Най-после дочекахме да видимъ осъществението на идеалитѣ, за които дадохме младинитѣ си.

гр. Ямболъ: *Петъръ Чапкъновъ Павловъ*

Предс. илинденския конгресъ въ Б.

Чрезъ васъ поздравлявамъ всички илинденци — борцитѣ за свободата на Македония. Поклонъ предъ паметъта на загиналитѣ илинденци! Да живѣе обединена и велика България.

Илия Илиевъ Поповъ — отъ четата на „Мичманъ Саевъ“ — Пазарджикъ

Предс. конгреса илинденци въ Битоля

Поздравъ отъ Бѣломорието на ветеранитѣ отъ славната илинденска епопея. Вашето громко „ура“ нека прехвърли Пелистеръ и залѣе героично. Костурско! Живѣйте, за да видимъ завършено светото дѣло за велика и обединена България.

гр. Деде-Агачъ: *Наумъ Димовъ*

Предс. конгреса на илинденци въ Б.

На старитѣ ветерани илинденци, тѣзи които дадоха живота си и очертахъ съ своята кръвъ границитѣ на Македония, изпращаме възторжени черноморски привети за ползотворна творческа работа съ пожелание да доживѣятъ и видятъ обединена цѣлокупна България. Дерзайте.

гр. Бургасъ: *Антонъ Наумовъ*

Илинденски конгресъ Б.

Чрезъ васъ изпращамъ черноморски привети на славнитѣ живи светци отъ великата илинденска епопея. Щастливи сме, че най-сетне озари свободата най-измѣнения македонски Иерусалимъ на българското племе. Пожелавамъ идуция конгресъ да сме щастливи напълно обединени съ останалитѣ въ кръвъ облѣни земи: Костурско, Леринско, Воденско, Солунъ, Дебъръ, Струга, кждето духоветѣ на безсмъртнитѣ герои витаятъ и зовятъ своитѣ бойни другари и тѣхнитѣ предани последователи да окичатъ гробовитѣ имъ съ здравецъ.

Димитъръ Золумовъ

Предс. конгреса илинденци Б.

Вамъ и делегатитѣ ветерани, участници — илинденската епопея събрани въ самия центъръ Битоля, сияющъ съ пълна свобода благодарение пресвѣтлата прозорливостъ на мъдрия ни Царъ Борисъ, поднасямъ моитѣ поздравии, като пожелавамъ творческа дейностъ за реализиране свещения блѣтъ на илинденци, щото при нова Европа да не остане Българско селище вънъ отъ предѣлитѣ на Велика България.

Участн. илин. въстание *Протоиерейъ Ив. Шишковъ*
отъ Зрелца Костурско

Илинденски конгресъ Битоля,
Пловдивски делегатъ *Балочевъ*

Честитъ конгресъ и имения день

Пловдивъ

Гавазовъ

Битоля, председателя илин. конгресъ

Бившия войвода четникъ Поручикъ Малинчевъ Михаилъ, отъ охридския отрядъ на подполковникъ Стефанъ Николовъ, поздравява най-сърдечно съборянитѣ илинденци съ поклонъ предъ паметъта на загиналитѣ 1903 год. илинденци. Да живѣе велика обединена и мощна България на вѣки вѣковъ и нейния Вождъ Царъ Борисъ III. Ура!

Зап. капитанъ *Малинчевъ Михаилъ*

Битоля, предс. на илинденския конгресъ

Поздравлявамъ отъ сърдце конгреса. Да живѣ цѣлокупна велика България! За свободата на Македония падна геройски и моя братъ Михаилъ Даевъ — Драмски войвода. Поменете го!

Варна,

Христо Даевъ

Предс конгреса илинденци Б.

Илинденци, неописуема е радостта ни при постигнатата целъ, за която плеада самоотверженици сложиха своитѣ кости по многострадалната ни родина. Велико щастие е за насъ живитѣ да празнуваме днешния день при обединена България. Историческа, паметна ще остане тая дата на величава епопея на това феноменално събрание. Шумния Вардаръ, гордия Шаръ, величественния Пиринъ, Дебърскитѣ усои, Солунското кале, Родоскитѣ зандани, Смилево, Крушово, Петрова нива, Гвадалкивиръ, Търлисъ, Преличъ и безбройнитѣ афери свидетелствуватъ за това поколѣние. Предъ праха на загиналитѣ светци слава вѣчна, на живитѣ борци предайте сърдечнитѣ ни поздравии. Крумовградъ,

Предс. на илинд. конгресъ Б.

Отъ Великолепната Кавала, осъществена съкровена българска мечта, пращаме хиляди приветствия вамъ и на всички конгресисти. Възпрепятствувани да дойдемъ лично, ние мислено се присъединяваме къмъ възторжитѣ и радоститѣ на всички Ви и напълно ще поддържаеме всички решения, които ще вземете.

Какачевъ

Предс. илинд. конгресъ Б.

Поздравлявамъ делегатитѣ на първия конгресъ въ свободна Македония. Поклонъ предъ светлата паметъ на славнитѣ илинденци, пролели своята кръвъ за свободата. На живитѣ вѣчна признателностъ. Да живѣ обединена България!

Гюрчевъ

Илинденски конгресъ Б.

Радостно и възторжено Ви поздравляваме съ извоюванитѣ народни постижения. Покланяме се предъ паметта на загиналитѣ герои за свобода на Македония. Отъ душа и сърдце пожелаваме пълния успѣхъ на великото дѣло. Да живѣ и да се прослави обединена България.

София,

Слѣвка и Никола Пушкирови

Предс. конгреса илинденци Б.

Сърдечно Ви поздравлявамъ съ историческия конгресъ въ скъпа за менъ Битоля. Дѣлата Ви въ бранъ и миръ сж апотезъ на идеята за преуспѣването на българщината и величието на обединена и могъща България. Поклонъ предъ подвига на великитѣ покойници отъ тази безсмъртна епопея. Вѣчна слава на живитѣ дейци. Да пребъде героизма и саможертвата на илинденци.

Д-ръ Александъръ Цвѣтковъ, Плѣвень.

До Председ. на илинд. организация
София, Пиротска 5.

Г-не председателю, по случай патронния празникъ Илинденъ, илинденци отъ Скопие Ви изпращатъ другарски поздравления и благопожелания

Председателъ: *Андрея Тодоровъ.*

Конгресъ илинденци Б.

Братски поздравии на конгресиститѣ въ свободна Битоля. Поклонъ предъ паметта на загиналитѣ герои, слава на живитѣ! Да пребъде свободата на всички родни земи!

Варна, председателъ д-во „Тракия“ *Драгулевъ*

Председателъ конгреса илинденци

Илинденци Варна присъединявайки се къмъ манифестацията по случай годишнината отъ илинденската епопея въ историческия при борбата Битоля възторжено приветствуваме делегатитѣ на 12 конгресъ и първи съборъ на поборницитѣ илинденци за свободна Македония, като пожелаваме единство и плодотворна работа за издигането по-високо знамето на освободителното ни дѣло чрезъ музейния ни но блестящъ революционенъ щикъ въ изпитанитѣ борчески ржце презъ 1903 год. и сега съ побелѣлитѣ си глави, нека заявимъ гордо и решително, че сме винаги на фронта за реализиране народния ни идеалъ и ще работимъ по-усърдно за затвърдяването навѣки границитѣ на обединена цѣлокупна България. Дерзайте прочее съ пожелание и пълна вѣра илиндия 13 конгресъ да се поздравимъ по щастливи въ Солунъ.

Отъ Варнен. д-во и Комитета за отпразнуването на Илинденъ.

Църношановъ обл. учил. инспекторъ Б.

Като илинденецъ по случай конгреса плѣвенския юнакъ изпраща вамъ и на всички останали своитѣ горещи привети и благопожелания

Председателъ: *Върбеновъ*

Г. Църношановъ Б.

Моля поздравете конгреса на илинденци отъ името на просвѣтния сѣюзъ.

София

За председ. на сѣюза: *Орманджиевъ*

Председ. събора на илинденци Б.

Отъ името на останалитѣ живи ветерани илинденци на градъ Банско, поднасямъ Вамъ и на всички съборяни най-сърдечни привети въ тоя великъ день, когато дѣлото и вѣчната мечта на храбро загиналитѣ герои светци за народностна свобода се увѣнчава съ окончателенъ успѣхъ.

Да живѣ Негово Величество!

Да живѣ обединена и велика България!

Антоновъ

Председ. конгреса илинденци Б.

Македонската емиграция въ Тополовградъ дошла отъ Солунско, Енидже-Вардарско, Воденско, Костурско, Пиринско, Кукушко, поздравлява най-искренно конгреса и пожелава ползотворна дейностъ, като ви молимъ настоятелно да направите възможното за освобождение горепоменатитѣ околии.

Комитета Илинденъ Б.

Поклонъ на починалитѣ, приветъ на живитѣ илинденци, които само следъ 25 год. по силно самоотвержено повториха априлското въстание и доказаха на свѣта, че духътъ на българитѣ, стихиянъ и величественъ, е единенъ и недѣлимъ.

Пловдивъ — Азмановъ

Председателя конгреса Илинденъ Б.

Съ младежки ентузиазъмъ приложили усилия и въ тиквешко за въстание преди 39 години заедно съ Битоля, честити сме съ бѣли коси да поздравимъ илинденци въ свободна Македония.

Свещеникъ Илия Даскаловъ — Вегница

Лазаръ Мишевъ — Кавадарци

Христо попъ Антоу — Ватоша.

Председателя илинденци Б.

Поклонъ предъ падналитѣ за обединена България илинденци горещи сърадвавания на живитѣ. Ура за велика България!

Габрово — Кротеу, пом. кметъ Битоля

Председателъ на Илинденци Б

Възторжени поздрави на всички живи герои илинденци по случай чествуването на великата за насъ епопея.

Да живѣе свободна и обединена Македония!

Охридъ — Пом. кметъ: Паунчевъ

Председателя на Ржководното тѣло на илинденската организация Б.

По случай откриването на 12 конгресъ и отпразднуването 39 годишнината отъ въстанието възторжени поздрави на всички живи илинденци изпращатъ охридскитѣ илинденци, като Ви желаватъ успѣхъ на тоя исторически конгресъ.

Председателъ: Коцаревъ

Битоля, Предс. конгреса на Илинденци,

Въ празничния день, когато геройскитѣ сѣнки на Илинденската епопея минаватъ въ тържественъ маршъ подъ лжчитѣ на свободата, за да встѣпятъ, велики и възлюбени, въ пантеона на всебългарската слава, директорътъ и учителитѣ на Втора Софийска мъжка гимназия „Царъ Борисъ III“, на която редъ години даде честната си служба достойниятъ председателъ на Илинденската организация, присъединяватъ своя възторгъ къмъ оная симфония отъ възвишени чув-

ства, съ която сърдцата на всички българи благойно приветствуватъ безсмъртния подвигъ на Илинденци — подвигъ за свободна, обединена и велика България!

За Директоръ: Ил. Добревски-

До Господина Председателя на Конгреса на Илинденската организация — гр. Битоля

Господинъ председателю,

Пренасяйки се въ ония славни времена, когато и азъ съ славнитѣ Костурци бродихме изъ планинитѣ на родната земя, днесъ като кметъ на община, кждето сложиха кости: Пере Тошевъ, много революционери и храбри чинове отъ родната войска, считамъ за свой дългъ по случай конгреса на илинденци да поздравя делегатитѣ отъ мое име и отъ страна на цѣлото население на общината. Дай Боже, г-да делегатитѣ да бждатъ проникнати отъ великитѣ моменти, които преживяваме и да взематъ подходящи за момента решения за слава и величие на измъчената ни родина.

Да живѣе свободна Македония!

Да живѣе обединена и велика България!

Да живѣе Адолфъ Хитлеръ — Фюреръ на великия Германски Райхъ!

Да живѣе царя обединителъ — Борисъ III.

УРА!

с. Дрѣново, Кавадарска околия.

Кметъ: Н. Калимановъ

Секр. Бирникъ: М. Талевъ

До Госп. Председателя на конгреса на д-во „Илинденъ“ гр. Битоля.

Господине Председателю,

Моля Ви, да приемете и предадете на Почтаемитѣ делегати на конгреса моитѣ поздрави, като пожелавамъ добъръ успѣхъ въ работата и то въ новоосвободена Българска Македония — гр. Битоля, ядката на Илинденското въстание презъ 1903 г.

Като съжалявамъ искрено, че въ тоя тържественъ за насъ Илинденци и за цѣлия Български народъ моментъ нѣмамъ тая възможностъ, да бжда между Васъ, за да сподѣлимъ заедно щастливото обединение на цѣлия Български народъ, благодарение победоносното оржие на братята Германци и мждро ржководената политика на нашия Върховенъ Вождъ Н. В. Царъ Борисъ III., още веднажъ отъ все сърдце Ви поднасямъ моитѣ, и тѣзи на останалитѣ живи мои четници, пожелания за ползотворна дейностъ, за Величието на България.

Здравѣйте!

гр. Бургасъ, 31 юлий 1942 г.

Димитъръ Т. Халачевъ
Кавадарски войвода

Конгреса илинденци Б.

Приветствуваме ви за великото дѣло на борбата и обещаваме на Васъ и свободна Македония да работимъ за крайната победа на българщината

София

Нелчиновъ, паисиевецъ

Предс. конгреса на илинденци Б.

Македоно-одринското опълченско д-во въ Вар-
на съ вълнение поздравява първия конгресъ на
илинденци въ милата Македония, като пожелава
ползотворна работа. Ето ви пакъ между живитѣ
светци. Тогава младежи и деца, а сега старци,
вие сте пакъ подъ Пелистеръ и близу до Кру-
шово, въ столицата на бунта — Битоля и Иеру-
салима на Македония — Смилево. Пожелаваме
ви здраве и крепкостъ, за да служите още дълго
време за живи паметници на Българския твърдъ
борчески духъ, на силната въра на цѣли поко-
лѣния въ щастливата звезда на България, на до-
броволната всеотдайна жертва предъ олтара на
родината въ най-важнитѣ моменти на въковната
Българска история. Приемете нашето братско
бойно ура! Бждете здрави за примѣръ на под-
растващитѣ поколения. На колѣне и едноминутно
мълчание за загиналитѣ! Да пребжде тѣхната
мечта — цѣлокупна Македония въ границитѣ на
обединена България.

Председателъ: *Тошевъ*

Илинденски конгресъ Б.

Приветъ. Пожелавамъ цѣлокупно отечество,
идния конгресъ въ Солунъ.

Катуница—Костурски войвода *Шкуртовъ*

СПИСЪКЪ

на книгите съ които разполага
организацията

(на желаещите да купят — 20% отстъпка)

1. Томъ I. отъ кн. „Освободителнитѣ борби на
Македония“ отъ Хр. Силяновъ — цена 70 лв.
2. Томъ II отъ същата книга, която е подъ пе-
чатъ, отъ същия авторъ „
3. „Даме Груевъ“ — избрани статии „ 5 лв.
4. „Солунското съзаклятие“ „ 5 „
5. „Приносъ къмъ историята на Македония“ „ 15 „
6. Сборникъ „Илинденъ“ отъ 1903—1921 г. „ 20 „
7. „ „ „ 1903—1925 г. „ 20 „
8. „ „ „ 1903—1926 г. „ 30 „
9. „ „ „ 1903—1927 г. „ 25 „
10. „ „ „ 1903—1929 г. „ 25 „
11. Всички годишни течения отъ илюстр. „Илинденъ“ по 100 лв.
12. Портрети голѣми форматъ:

Гоце Дѣлчевъ	15 лв.
Даме Груевъ	„ „
Пере Тошевъ	„ „
Христо Матовъ	„ „

Отъ Илинденската Организация